mokslas menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1975 METAI

LIEPOS MĖN. 12 D. / JULY 12, 1975

PART TWO — Nr. 161 (28)

Šiame numery

Kultūros reikia ir šiokiadieniais.
Jonas Jurašas apie puotą maro metu Lietuvos teatruose.
Varsomis verdantis Galdikas:
Telesforo Valiaus žodis monografijos pristatyme.
Galdiko monografijos sutiktuvės.
Poezija iš pavergtos Lietuvos.
Trečioji mokslinė konferencija Pabaltijo klausimais Švedijoj.
Kultūrinė kronika.

Puota maro metu Lietuvos teatruose

JONAS JURAŠAS

Šventės — ištisus metus, nesibaigiančius dešimtmečius, šventės, užpildančios dvasios ubagystę, sielos tuštybę, marinančios širdies troškulį, migdančios sąmonę alkoholio tvaiku, maršų gaudesiu, fejerverkų trenksmu. Jubiliejai, festivaliai, dekados, olimpiados, spartakiados... Kiekvieną rytą garsiakalbis tau praneša, kokia šiandien išaušo diena: šachtininko, ar traktoristo, malūnininko, ar čekisto. Visas šventes švęsk, tik šventas dienas dirbk. Reiktų mokslinės disertacijos, kad ištirtum. Šią nuolatinės, nesibaigiančios šventės konvulsiją. Pašaliečiui būtų visai nesuprantama, kaip visa didžioji socialistinio darbo lenktynių šalis, nuolat šturmuojanti tai naujų gamybinių planų aukštumas, tai besivejanti į prarają beriedančias kapitalo šalis, gali sau leisti tokią pavydėtiną prabangą — nuolat minėti savo pergalių sukaktis, džiaugtis pasiekimais ir triumfuoti būsimų pergalių sąskaita. Tur būt, tai ir yra vienas iš svarbiausių ideologinio darbo veiksnių, — maršų apkurtintas, vieningoje nugalėtojų kolonoje žygiuojantis vargdienis turi, pagaliau, patikėti, kad jis yra laimingiausias pasaulyje naujosios laimės tėvynės pilietis, savo žemės šeimininkas, šviesaus rytojaus kūrėjas. Pigaus vyno rašalu užpilti smegenys tampa abejingi viskam, ir nesvarbu, kad rytoj reikės "pasiaukojančiai" pašturmuoti, mėnesio pabaigoje, ketvirčio gale, pirma laiko įveikti "sprendžiamuosius", "lemiamuosius" ir dar nežinia kokiuosius penkmečio metus. Svarbu šiandien išgerti savo džiaugsmo taurę iki dugno, o rytoj, — ir po mūsų, — kad ir tvanas! Toks yra naujojo karaliaus — proletariato lozungas. Vienintelis, kuriuo jis tiki.

Šią puotą maro metu reikalinga ir meniškai papuošti, padaryti patrauklesne, idėjiškai įprasminti. Tam tikslui vienintelė ir neklystančioji partija mobilizuoja savo ištikimąjį padėjėją — tarybinę kūrybinę inteligentiją, dosniai atlyginamą už ideologinių lozungų meninį apipavidalinimą. Ir rieda per plačiąją tėvynę kriokianti džiaugsmingojo meno šventės banga: dainų šventės, jubiliejai, festivaliai, nuo kurių nevalia atsilikti, sustoti, susimąstyti. Tie menininkai, kurie bandys išsiropšti iš šios vieningos pergalių srovės, arba pasisuks prieš ją, bus nublokšti į šalį

Karnavalinės imperijos pakraščius "vieningoji srovė" užtvindo su nemažesne jėga, nei didžiojoje sostinėje. Lietuvos menininkams tenka dažnai dar garsesniu riksmu atkartoti maskviškį aidą, "tinkamai atsiliepti" į primygtinį raginimą pagarbinti svetimuosius dievus. Masinių dainų švenčių metu tūkstantiniai chorai plyšauja gerklėmis padėkos himnus okypantams, Lietuvos miestų gatvėmis kraujo upėmis plaukia raudonų vėliavų ugnis, įbrukta į "dėkingų" tautos sūnų ir dukrų rankas. Bet ypatingas sunkus ir nuostolingas darbas tenka teatrams, kasmet paliečiamiems kokio nors eilinio teatrinio festivalio. Sunku būtų prisiminti teatrinį sezoną, kur nebūtų buvę visas kūrybines pajėgas mobilizuojančio jubiliejaus: tarybinės valdžios 50-metis, spalio revoliucijos "X"-metis, Lenino 100-amžinantmetis, Lenino kūdikėlių pioniermetis, Lenino komjaunimetis, ir taip be galo, be krašto. Visuomet galima surasti tinkamą progą užtverti kelią tikro meno prasiveržimui, paralyžuoti kūrybinę fantaziją, gyvą mintį. Tiktai suraskite tinkamą jubiliejui pjesę, kaip nors atstumkite tą proginį paminėjimą, atiduokite kas ciesoriaus ciesoriui — ir vėl galėsite bergždžiai puoselėti savo neįgyvendinamus kūrybinius sumanymus. Nes nenurimstantys kultūros "globėjai" jau vėl siunčia naujus proginio meno įsakymus.

Nebuvo išimtis ir paskutinė teatrinė šventė Lietuvoje, skirta Pergalės 30-mečiui paminėti Klaipėdos mieste. "Literatūros ir meno" laikraštis spausdina iškankintus teatro kritikų straipsnius, aukštai vertinančius šią "pakilios kūrybinės nuotaikos šventę". Irenos Aleksaitės straipsnelis "FESTIVALIO AKIRATYJE" — būdingas tokios panegirikos pavyzdys, kai reikia girti, iš gėdos nuleidus akis, tai, kas neteikia džiaugsmo nei žiūrovui, nei teatro menininkams, nei pačiam padieniam oficiozinio spaudos organo samdiniui. Bet tokiu galima išlikti tik su ta sąlyga, jei balta matai ten, kur juoda, jei priplėkusiame teatro skliaute sklaidančias dulkes gali apšviesti taip, kad jos išrodys šviesos spinduliais. Net pro tobulai išdresiruoto oficialaus optimizmo toną straipsnyje prasiskverbia kartaus nusiskundimo gaidelės, kad "festivalyje vėl iškilo pjėsės pasirinkimo problema, paspendusi spąstus net keliems teatrams", kad "mene svarbiausia rezultatas, o ne geriausios intencijos ir siekiai kūrybiniame darbe", kad "nelengvas buvo festivalio rezultatų vertinimas", nes "kolektyvai galėjo plačiau pasižvalgyti po tarybinę dramaturgiją. Galėjo, bet nepasižvalgė..." Klaipėdos teatras pasirinko schematišką, archaišką, dar karo metais parašytą V. Rozovo pjėsę "Amžinai gyvi". Veikalas eskiziškas, stokojantis gyvenimo sodrumo, pilnakraujiškų psichologinių charakterių, tiesos. Režisieriaus P. Gaudžio, atsieit, neišgelbėjęs nei abejonių keliantis dailininko V. Antanavičiaus scenovaizdis, nei "atspėjamas spektaklio profesionalumas, nes pasigendi čia kūrėjų nerimo, karo dienų atmosferos". Kauniečių spektaklis — poetiniu pavadinimu "Žydrieji elniai"; vėl gi kaltinamas iliustratyvumu, sentimentalumo, negilių, lėkštų žmonių santykių gvildenimu, apeliuojantis vien tik į žiūrovo melodramatinius jausmus. Recenzentė peikia iš iškilusiojo dailininko V. Kisarausko dekoraciją, mįslingą ir nesiderinančią su scenos įvykiais. Keli prabėgomis pažerti pagyrimai šiauliečių spektakliui, sukurtam pagal Salomėjos Nėries poeziją "Kaip žydėjimas vyšnių", visai nutylimas Akademinio teatro pasirodymas (paprastai niekuomet nepraleidžiantis progos patvirtinti savo lojalumą vyraujančiai ideologijai), — neatsveria to netikėtai liūdnos eilinės teatro šventės vaizdo. Bet paskutiniame recenzentės sakinyje vėl triumfuoja žodinės ekvilibristikos menas, (sujungti vienoje frazėje viena kitai prieštaraujančias tezes): "festivalis baigėsi, suteikęs žavių akimirkų... iškėlęs spręstinų repertuaro ir režisūrinės interpretacijos problemų. *O koks bus sekantis, ką jis paliks teatro menui*"? Nereikia ašarų ir dejonių, kalant eilinę vinį į tautos teatro grabą. Nes, kaip pasakė poetas, "neverkit pas kapą brangiųjų draugų". Jūsų kurmiškoje kovoje su lietuviškojo meno smaugikais nebus istorijoj įrašytų didvyrių vardų.

Aš iš savo šiandieninės perspektyvos tariu Anouilh Medėjos žodžiais, sviedžiamais valdovo Kreonto veidan:

"Neapkenčiu jūsų purviną šleikštulį keliančių švenčių, jūsų kurtinančio būgnų trenksmo. Aš esu laimingas, kad jūsų melo puotoj jau niekada nesėdėsiu greta".

Miunchenas, 1975 m. birželis

Adomas Galdikas — Abstraktas (aliejus) Nuotr. V. Maželio

Kertinė paraštė

KULTŪROS REIKIA IR ŠIOKIADIENIAIS

Nežinia nė iš kur, nei kaip, mūsuose prigyja įsitikinimas, kad kultūrinis interesas yra vien šventadienio dalykas. Galvojame, kad kultūrinės nuotaikos ir jų apraiškos turi būti tik kokių nors išskirtinių iškilmių dalis. Tada, žinoma, ir tos kultūrinės mūsų visuomenės nuotaikos būna gana retos, kaip reti ir ne kasdieniniai yra įvairūs kongresai ir kitokių susibūrimų šventės bei jubiliejai.

O turėtų būti kitaip. Kultūrinis interesas turėtų persunkti ne vien susibūrimų ir iškilmių dienas, bet ir kiekvieno mūsų asmeniškąją kasdienybę. Kitaip mūsų išeiviškosios visuomenės kultūrinis lygis atsiliks nuo bendrojo aplinkos kultūrinio lygio, ir mūsų kultūrinio darbo laukai apaugs piktžolėmis, o ne talentais. Žinoma, talentas yra Dievo dovana. Tačiau talento brandinamų vaisių nokimas didžia dalimi priklauso nuo dirvos ir saulės — nuo mūsų visuomenės ir nuo pavienių asmenų kasdieninio kultūrinio intereso. Talentingų mokslo ir meno žmonių išeivijoje mums tikrai netrūksta. Trūksta tik kasdieninio kultūrinio intereso. Jeigu kiekvienas mūsų be to intereso negalėtume apsieiti, kaip neapsieiname be kadieninės duonos, tai pamatytume, kur mes stovėtume su savo kultūrinio gyvenimo apraiškomis ir jų rezultatais.

Apie tai mąstant, kyla visa virtinė klausimų. Aatsakymai į juos, turint prieš akis kasdieninius mūsų kultūrinius poreikius, deja, daugiausia gali būti tik neigiami. Ar paskaitome kasdien bent kiek puslapių lietuviškos arba ir nelietuviškos knygos? Ar domimės bent kiek sau artimesne lituanistikos šaka? Ar gera moderni ir klasikinė muzika plokštelėse, per radiją ir televizijoj yra kasdieninė mūsų atgaiva? Kaip dažnai lankome meno parodas, koncertus, teatrus? Ar vasaros atostogos skiriamos tik pagulėjimui smėlyje, ar ir kultūrinių centrų, muzikos ir teatro festivalių lankymui?

Visi tie klausimai nesiriboja vien tik lietuviškuoju gyvenimu. Būtų labai negerai, jeigu mes savo kultūrinį interesą ribotume vien tik savuote. Nesidomėdami gyvenamo krašto aukšto lygio kultūrinio gyvenimo rezultatais, mes nejučiomis nuskurdintume ir savo, ir savo lietuviškosios bendruomenės kultūrinį lygį. Tik savąjį lygindamas su kitais, gali žinoti, kur pats stovi. Pasaulinį dabarties kultūrinį gyvenimą gerai pažindamas ir jį įsisavindamas, gali kilstelėti taipgi savos bendruomenės kultūrinį lygį, jeigu pats ir nekurdamas, tai bent savo gyvu interesu purendamas dirvą galintiems tą ar kitą sukurti.

O tas platesnio kasdieninio kultūrinio intereso mažėjimas šiuo metu mūsuose ypač jaučiamas. Nesakykite, kad jau pasenome, o jaunimas dar nesubrendo. Tik apsižvalgykime, kiek aplink to visokiausio programinio — pramoginio burbuliavimo. Žmonių energija dar virte verda. Deja, tik tas viralas daugeliu atvejų gana liesas. Be jokio kultūrinio uždaro. Tik pasišokama, pageriama, pavalgoma, na ir viskas. O jeigu dar kartais tas viralas kultūros vardu ir užbaltinamas, tai tik jau ne grietine, bet liesoku nugriebtu pienu.

Va, sakysim, Amerikoje ir Kanadoje vasaros metu visur pilna įvairių ir labai gerų muzikos ir dramos festivalių bei kitų grynai kultūrinių pramogų. Ar mūsuose ko nors panašaus yra? Ar daug lankomės bent į amerikiečių ar kanadiečių šios rūšies vasarinius renginius?

Tiesa, įvairios mūsų jaunimo bei senimo vasaros stovyklos nestokoja neblogų kultūrinių programų. Bet jų galėtų būti ir ne vien organizacijų rėmuose. Kodėl bent keliose jau kone lietuviškose šių kraštų vasarvietėse vasarą negalėtų įprastu reiškiniu įsi-

(Nukelta į 2 psl.)

Adomas Galdikas (1893-1969) — Peizažas (Nuotrauka Vytauto Maželio). Žiūr. 2 ir 3 psl.

Varsomis verdantis Galdikas

Dailininko Telesforo Valiaus žodis Adomo Galdiko lietuviškosios monografijos sutiktuvėse š. m. birželio 22 d. Nekalto Prasidėjimo Marijos seserų sodyboje, Putnam, Conn.

Būti čia ir jausti išskirtinio asmens artimų žmonių nuotaikas yra brangi privilegija, už kurią esu dėkingas Poniai Galdikienei.

Adomo Galdiko lietuviškosios monografijos pristatymo proga šitas susibūrimas yra ne eilinė priežastis ir vėl grąžintis mūsų dėmesiui ir toli siekiantiems prisiminimams mums brangų žmogų, dailės kūrėją, dailininką ir profesorių. Ponios Galdikienės ir Nekaltai Pradėtosios Marijos seserų dėka mes, suvažiavę iš įvairiausių Amerikos ir Kanados vietovių, didžiuojamės faktu ir ta brangia dovana dailininkui. Taip pat nujaučiame dėkingumą lietuvio meno mylėtojo, kuris šio leidinio progą galės arčiau pažinti Galdiką, kaip žmogų, būti liudininku jo pasiekimuose ir pajusti jo kūryboje asmeniškumą ir jos jėgą.

Didelio formato, 200 puslapių liuksusinis leidinys yra angliškosios Cnarlotte Willard monografijos "Adomas Galdikas — spalvų odisėja" sesutė. Žinoma, kiek tai liečia knygos išvaizdą ir dailininko darbų spalvotąsias ir didele dalimi — juoda - balta iliustracijas.

Teksto medžiaga šiai monografijai parūpinta Bostone ar apylinkėse gyvenančių. Daktaras Juozas Girnius — monografijos redaktorius, o taip pat kartu su Magdalena Galdikiene paruošė "Iš Galdiko biografinių duomenų" skyrių. Poetas Leonardas Andriekus parašė "Galdikas svetimose žemėse" straipsnį su "Aptemusi ateitis ir naujos prošvaistės", "Nauji kūrybiniai prasiveržimai", "Kasdieninėj kovoj už būvį", "Galutinis sužėrėjimas" ir "Gyvenimo saulėlydy" padaliniais, skyriais. Dailininkas Viktoras Vizgirda duoda apžvalginį straipsnį "Galdiko kūrybos kelias", kuris turi septynis skyrius — dalis. Be jų, yra monografijoje prancūzų meno kritiko Waldemar George straipsnis, rašytas dar 1931 metais Paryžiuje "Galdikas—tragiškoji Lietuva", kurį iš prancūzų kalbos išvertė poetas Alfonsas Nyka - Niliūnas. Labai taiklūs teigimai ano meto Galdiko kūrybai stebina mus ir šiandien savo aktualumu. George rašo: "Galdikas stovi gamtovaizdžio centre. Kaip Doré, tas didysis nepripažintas tapytojas, kurio jis, nė pats nežinodamas yra teisėtas įpėdinis, Galdikas apdovanoja stebinimo dorybe patriarchalinį Lietuvos kaimą, kuris neperžengė meilės įstatymo, neišgujo Dievo, kuris mokėjo išlaikyti visus savo vaiduoklius, visas savo gerai pažįstamas dvasias, visus kipšus, visas silfides, visas laumes. Iš šio intymaus bendravimo su šiuo gražiu savo nuogume gamtovaizdžiu, dėl to, kad jo reprezentuojama idėja yra graži, gimsta kartaus ir šiurkštaus grožio, maištingo ritmo kūriniai. Nėra čia vietos gyvenimo džiaugsmui. Viskas yra nostalgija, viskas yra melancholija šios šalies — kankinės lygumose. Kaip jo persekiojama tėvynė, kaip jo supančiota, engiama tauta, kurios jis yra vienas švyturių. Galdiko tapyba gimė kančiose. Ji augs, kaip jos, ji įvykdys savo epinę paskirtį, ji ras savo gilią būties prasmę — ištverti, augti savo vitaliniu polėkiu ir savo nepalaužiamu jėgos siekimu".

Su tuo pačiu atidumu ir kiti monografijoje spausdintų tekstų autoriai pagal užsibrėžtas temas išryškina, iškelia bei grąžina skaitytojui Adomo Galdiko gyvenimo ryškiausias vietas, kurios vienu ar kitu atveju yra įtaigoję jam priežastį nerimui, liūdesiui, o taip pat ir neišpasakytam džiaugsmui, ką dailininkas taip yra branginęs. Dažniausiu atveju tai yra buvusi gamta, kurią jis pirmukart pamilo ir įsidėjo širdin dar vaikystės metuose gimtojoje Žemaitijoje, kada gamtovaizdį, jo savaip matomą ir suprastą, bandė perkelti turimam popieriaus lape. Tūkstančiai gamtoje vykusių situacijų, o taip pat vietovių, nežiūrint ar tai buvo savo Žemaitijos pajūrio gyvenvietės, ar Plateliai, o gal Beržoro apylinkės. Vėliau Vokietijoje, Prancūzijoje ar Amerikos kontinentuose Galdiko buvo lygiai su ta pačia misija visur išbėgiota, išbraidyta ir džiaugtasi rasta tikrove, kuri jam buvo ir kūrybinis aktas ir kartu asmeninė malda.

Visa tai buvo lyg burtininko monais užkrėsta, deganti, sprogstanti, viesulo siaubiama, ar rojaus ramybe dvelkianti Galdiko gamta. Nėra nieko tikresnio ir kartu pasakiškesnio mūsų patirtyje kaip Galdiko pašėlusio vėjo šukuojamas mūsų pajūrio peizažas, ar verdantis, ekcentriškai visomis varsomis šaudantis Freiburgo pavasarinis sodų žydėjimas, ar ramybe alsuojanti Lietuvos laukų, gojų, upių bei paskirų medžių grupių šventiška, tačiau kiek melancholiška panorama. Vienas Dievas žino, kiek, kur ir kaip gamtos apkerėtas Galdikas buvo įsistebėjęs į Visatos dovanas mūsų žemei — tik jis galėjo visa tai tinkamai įkainuoti! Gal todėl Galdikas taip vertino savo triptiką "Lietuva", kuris Lietuvos paviljone Pasaulinėje parodoje Paryžiuje laimėjo Grand Prix premiją 1937 metais. Tai bene aukščiausias oficialus įvertinimas Galdiko ilgų kūrybos metų karjeroje!

Triptiko žanras atitiko eilės peizažų, tapytų aliejumi ir tempera 1930-38 metų laikotarpyje, užmojus, kada Galdikas vis grįždavo prie šios nuotaikos, peizaže ieškodamas išdidžios ir šventiškos ramybės, akcentuodamas nuostabią lietuviškųjų laukų, pievų, gyvenviečių buitinę idilę.

Ne kartą įvedant ir žmonių figūras, ir besirūpinant išgauti vos permatomą, prislopintą, tolimą perspektyvą ir kiek suprastintą, lengvai stilizuotą daiktų bei grupių dekoratyvinę formą. Būnant arti Galdiko, labai dažnu atveju tekdavo šią nuotaiką patirti iš jo paties lūpų, kaip profesoriaus, koregavimo metu klasėje. Minėto triptiko kūrimo laiku tuometinės Čiurlionio galerijos patalpose mes, šešto kurso studentai, laikėm sau nepaprastu malonumu būti to didelio formato tapybos darbo - pano liudininkais. Mums taip pat buvo miela, kad mums artimas žmogus turėjo atlikti taip retą uždavinį mūsų krašto reprezentacijai. Ypač tuo džiaugėsi dekoratyvinės studijos baigiamųjų metų studentas Jonas Surkevičius, kuris šiandien yra pasižymėjęs teatro scenos dailininkas Vilniuje. Jis tada turėjo retą progą dirbti prie taip išskirtinės paskirties uždavinio. Triptikas "Lietuva" Galdikui liko įsidėmėtinas tikriausiai ir dėl jo darbo atžymėjimo Paryžiuje, nes premija ten buvo paskirta svetimųjų! Gal todėl po daugelio metų, kada, beruošiant kultūros žurnalo Galdikui skirtąjį numerį, paprašiau prisiųsti tarp 8 ar 10 darbų nuotraukų, Galdikas atsiuntė visą pluoštą, palikdamas mano nuožiūrai jų atrinkimą, tačiau įsakmiai pageidaudamas, kad triptikas "Lietuva" būtų leidinyje panaudotas. Triptiko nostalgiška melodija turi užominų ir atliepimų tuo metu Europoje egzistavusiam vadinamam "Deco - meno" stiliaus, tarp 1925 - 1935 metų, kurio šaknys buvo taipgi Paryžiuje.

Iš šioje monografijoje spausdinto teksto ir darbų reprodukcijų skaitytojas pajus, kaip šakotas buvo Galdiko kūrėjo kelias. Jis gi buvo pradininkas mūsų grafikos — grynosios, lygiai reikšmingas ir taikomosios, ir tai skirtinguose žanruose. Buvo teatro pastatymų scenos dailininkas, knygų iliustratorius. Ir be galo geras grafikos profesorius!

Galdikas taipgi labai aistringai reiškėsi ir kone visose tapybos technikose ir visą gyvenimą siekė kokybės. Jam nebuvo pakeliui su menkyste, kurią jis paprastai vadindavo mizerija. Visas jo pragyventas laikas yra susietas su Lietuvių dailės lygio rūpesčiu.

Dailininkas Telesforas Valius kalba Adomo Galdiko monografijos pristatyme, Putname, Conn. Nuotr. V. Maželio

Jis visuomet žiūrėjo avangardinei kūrybai tiesiog į akis be baimės. Todėl nenuostabu, kad nauja patirtimi ūmai dalinosi ir su kitu žmogumi: "Gaila, kad pereitą savaitgalį negalėjote atvykti į New Yorką, o būtume kelias valandas drauge su kun. Leonardu praleidę pas mane. O svarbiausia, būtumėt pamatę ispanų tapytojų antplūdį New Yorke. Jų paroda Moderniniame muziejuje, kita Gugenheime, sudarė pilną įspūdį paskutinių modernistų. TAPIES dominuoja tarptautinėje Kornegi Instituto parodoje. Picburge jis gavo pirmąją premiją. Bet visa jo ta štukatūra jau byra luitais! Kitas dailininkas (Millares) tai barbariško temperamento: drasko, susuka grubius maišus, padaro skyles ir užtepa dideles ploštes, kurios išliko nesudraskytos juodu ir baltu dažu. Nežiūrint rimtos konstrukcijos, visgi veikia šlykščiai ir atstumiančiai. Dar kitas, — temperamentingas Konogar — labai pajėgus! Tai didžiausi avangardistai dabartiniame mene, ir pamatyti buvo tikrai verta. Bet italai su Afro ir kitais, stovi aukščiau ir nenusileidžia į vulgarizmą.

Buvau italų filmoje. Taip pritrenkė, pajudino! Pasimiršta pasaulis, kur tiek žmogiško jausmo ir grožio. Taip norėtųsi paskutinį kartą aplankyti ir atsisveikinti su ta brangia Europa. Aš irgi šiemet negaliu vykti į Europą. Kalbu ne tik apie Paryžių, bet ir apie Ispaniją, Italiją - Siciliją.

Broleli, pasaulyje yra tik keli meno stebuklai: Chartres vitražai, Ravenos mozaikos, Neapolio Pompėjaus freskos. Ką gyvenime turėjau tikrai gražaus, prakilnaus, tai tos mano kelionės po Europą...

O laikas bėga, Praėjo ir mano 75 metų jubiliejus. Spauda nepagailėjo vietos tai atžymėti, ir aš pats turėjau Aidams atsakyti į klausimus. Gal skaitėte?"

Tuos gyvus Adomo Galdiko žodžius galėtume tęsti čia ir ilgiau, tačiau artimas jo žodžiams nuotaikas pajuntame ir iš šiandien čia pristatomos monografijos teksto bei iliustracijų.

Ponia Galdikienė, kaip šios monografijos leidėja, visiems tekstų autoriams, o taip pat Nekaltai Pradėtosios Marijos seserų kongregacijai su jos rėmėjais, Daktarei Šomkaitei, kunigui Daktarui Andriekui, Panelei Avietinaitei ir Lietuvių katalikių moterų kultūros draugijai už Adomo Galdiko kūrinių parodų surengimą, monografijai lėšas telkiant, ir Ponui Kapočiui už rūpestingą priežiūrą, atliekant spausdinimo darbą, pareiškė nuoširdžią padėką pačiame leidinyje. Mes, monografijos pristatymo dalyviai ir jos skaitytojai, taip pat jungiamės prie Ponios Galdikienės padėkos, įvertindami žmones, taip daug širdies dailininkui Adomui Galdikui parodžiusius.

Išskirtinio dėmesio ir padėkos susilaukia mūsų miela dailininko našlė — Ponia Magdalena Galdikienė, kuri visą savo meilę ir jėgas skyrė ir skirs dailininko darbams sutvarkyti, sukataloguoti. Ji surengė visą eilę parodų ir padarė viską, kad prieš keletą metų buvo galima išspausdinti ir angliškąją Adomo Galdiko monografiją.

Šiandien mes esame liudininkai ir kartu džiaugiamės liuksusiniu lietuviškosios Adomo Galdiko monografijos pasirodymu.

Sveikatos ir ilgiausių metų Poniai Galdikienei, o jos atlikti darbai lieka kaip brangiausi paminklai brangiam asmeniui atminti.

Adomo Galdiko lietuviškosios monografijos sutiktuvėse, Putname, kalba monografiją redagavęs dr. Juozas Girnius. Nuotr. V. Maželio

Kultūrinė kronika

(Atkelta iš 1 psl.)

pilietinti literatūros ir muzikos vakarai ar šiaip kultūrinių vakaronių pašnekesiai, naudojant plokšteles, skaidres ir angažuojant paskirus tos ar kitos srities žinomesnius asmenis. Pavyzdžiu čia galėtų būti lietuvių pranciškonų vasarvietė Kennebunkporte, Maine. Ji ištisai vasarai jau iš anksto suplanuoja kultūrinių renginių programą. Ten visus liepos - rugpiūčio šeštadienius ir sekmadienius vis yra gero lygio koncertas, literatūros vakaras, mokslo, meno bei literatūros paskaitos ir kt. O kodėl panašiai negalėtų būti bent jau Union Piere prie Chicagos arba Kanados Vasagoje? Žinoma, kad lengvai galėtų būti, bet tik reikia to kasdieninio, ne vien šventinio kultūrinio intereso. Jį tad reikia ugdyti ir jame ugdytis tiek vasarą, tiek žiemą, kad kultūrinėse lenktynėse neiškristume iš vežėčių ir neliktume gulėti vieškelio pašalėje. *k. brd.*

Tel. PR 8-3229
DR. ANNA BALIUNAS
2858 West 63rd Street
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
Akušerija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel LU 5-6446
8007 W. 83 Pl., Justice, Ill. 599-0500
Priima ligonius pagal susitarimą.
Jei neatsiliepia, skambinti 374-8012

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Val.: pirmad., antrad. ir ketvirtad. 6 iki 7:30 val. vakaro.
Šeštad. nuo 2 iki 3:30 val.
Pagal susitarimą.
Ofiso telf. 476-4042
Rezid. tel. WAlbrook 5-3048

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm., ketv. 1 iki 7 popiet. antrad., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

Dr. Ant. Rudoko kabinetą perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR 6-2400
Val.: pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1—4 ir 7—9; antrad. ir penktad. 10—4, šeštad. 10—3 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
Specialybė — Nervų ir Emocinės Ligos
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. tel. — GI 8-6873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti: MI 2-0001.

Tel. — BE 3-5893
DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akių Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso telef. PR 8-2220
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
J O K S A
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad., ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak., šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. A. V. JUCAS
489-4441 — LO 1-4605
jei neatsiliepia 561-1070
ODOS LIGOS — CHIRURGIJA
O f i s a i
Ofisai: 2403 W. NORTH AVENUE
5214 N. Western Avenue
Valandos pagal susitarimą

Visi telefonai 652-1331
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.

DR. TERESE KAZLAUSKAS
VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
9755 W. 143 Street
Orland Park, Ill. 60462
Tel. 349-0887
Valandos pagal susitarimą

Tel. ofiso ir buto OLympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išskyrus trečiadienius
Šeštadieniais 12 ir 4 val. popiet

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. Šeštad. 12-2 val. p. p. trečiad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
KŪDIKIŲ IR VAIKŲ LIGOS
SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 val. ryto iki 1 val. popiet.
Offiso telef. RE 7-1168
Rezid. telef. 239-2919.

Ofiso HE 4-1818. Rez. PR 6-9601
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave., kampas)
Val.: pirmad., antrad., ketv. ir penkt Nuo 3 iki 7 val. p. p.
Tik susitarus

Tel. — 282-4422
DR. ROMAS PETKUS
AKIŲ LIGOS — CHIRURGIJA
Ofisai:
111 N. WABASH AVE.
4200 N. CENTRAL AVE.
Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
(Kalba lietuviškai)
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses"
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PŪSLĖS IR PROSTATOS CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antrad. nuo 1-4 popiet ir ketv. nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RE 5-4410
Rezid. GR 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 1 val. iki 3 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 val. v. antr. ir penkt. nuo 1-3 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PRospect 8-1223.
Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. šeštad. 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Ofiso tel. HE 4-2123. Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val.: pirm., antrad., ketv. ir penktad 2-5 ir 6-7 — Iš anksto susitarus

Tel., Ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet.
Treč. ir šeštad., pagal susitarimą

Ofiso tel. 586-3166; namų 636-4850
DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6234 S. Narragansett Avenue
Val.: pirm., antr., ketv. 2-5 ir 6-8, penktad. 2-5, šeštad. pagal susitarimą.

Poezija iš pavergtos Lietuvos

VIENO ALYVŲ KRŪMO ISTORIJA

Prisiglaudęs prie seno Smūtkelio
Augo krūmas alyvų prie kelio.
Pasodino kadaise jį tėtis,
Kad praeivis galėtų gėrėtis,
Kai pavasarį žiedus jis krauna,
Kaip išleidžia vis metūgį jauną.

Daug keleivių pro jį nukeliavo;
Jis, rasa nusiprausęs, žaliavo
Ir žiedais kas pavasarį kaišės,
O bitutėms tai būdavo vaišės! —
Teikė vasarą gaivų pavėsį,
Jei pavargęs po juo atsisėsi...

Suko paukščiai ramiai čia lizdelį —
Nieks nedraskė jų slapto namelio.
Net, išskridus paukšteliams, vis laikė
Tuščios šakos lizdelį palaikį...
Žiemomis stagrai apšerkšniję
Rodė grožio trapaus karaliją.

Ir Smūtkelis, į žemę įaugęs,
Viską matė — liūdėjo ir džiaugės
Vainikuotas, kai būdavo šventės,
Ir audras su visais kartu kentęs,
Išsiilgęs į glėbį atvertą
Jis sugrįžtančius glaudė ne kartą...

O širdie, tu meni, kaip gailėjai,
Kai nulaužė pavasario vėjai
Tą smūtkelį kaip tik per Velykas...
Tik alyvų krūmokšnis palikęs
Nesiliovė žaliavęs prie kelio,
Apkabinęs papėdę Smūtkelio...

"Va, prie šito krūmelio sustokit!"
Dažnai duodavo ženklą tik tokį,
Kai keleivis prašydavo kartais
Jį paleisti ties tėviškės vartais.
Ak! Vairuotojo šitoks gerumas;
Ak, tas mielas galulaukės krūmas!

Karo audros praūžę nutilo.
Gijo žaizdos ir randai išdilo...
Žiemkentėliai prie kelio žaliuoja,
Žiaurūs tankai per juos nevažiuoja,
Tiktai traktoriai ūžia ir skuba
Plėšti žemei pasenusį rūbą.

Pakelėj nuošaliai iškerojęs,
Nei audrų, nei karų nebijojęs,
Vieną vakarą krūpteli krūmas:
Kam to traktoriaus šitoks žiaurumas?..
Nesūpuos mano šakos žiedelio —
Nebepuošiu daugiau aš šio kelio...

Šalia kelio — duobė pajuodavus...
Išlydės ir sutiks parvažiavus.
— — — — — — — — — — —
Nepalaidokim čia savo viltį:
Juk dar atžalos gali pakilti!

Be Tavęs — tuštuma, nebūtis —
Grįk — ir vėl mums padangė nušvis!
Kristau! Kristau!! Sugrįžk į palaukę!
Žmonės šaukiasi, ilgisi, laukia!

ŠV. VERONIKA

Kokia nepaprasta malonė!
Jos neverta visai buvau...
Atgyja sieloje kelionė,
Kurios metu aš ją gavau.

Su kryžium Jėzus vos paėjo:
Kalva nelygi ir stati.
Minia įtūžusi lydėjo
Ir niekindama spiaudė Jį.

Per veidą Jo vingiavo Kraujo
Ir prakaito lašai tiršti...
Po suklupimo vėl iš naujo
Štai skruostai, purvo suteršti...

Širdy nešiausi vieną mintį:
Prie Jėzaus prasiveržt arčiau.
Žūt būt ryžausi pamėginti,
O apie kliūtis nesvarsčiau.

Pastojo kelią man kareiviai,
Sulaikė priešiška minia.
Bet ji nenujautė, kaip gaiviai
Malonė stiprino mane.

Matau, štai Jis po kryžium krinta —
Silpna — padėt Jam negaliu...
Bet nors Jo širdį iškankintą
Paguosiu meilės lašeliu.

Akimirkai minia atlyžo —
Apstulbinta moters drąsos.
Tvirčiau apglėbia Kristus kryžių,
Klumpu prieš Jį iš pagarbos.

Jo smilkiniai krauju aptekę,
Patyčių pėdsakai Veide...
Tik akys, nuostabiosios akys
Taip spindi paniekos skurde.

Išskleidus padaviau Jam skarą:
Te Veido grožis vėl sušvis!
Kenčiau smūgius, bet sieloj gera,
Nes taip dėkingai žvelgė Jis.

Prispaudęs skepetą prie veido,
Ją vėl grąžino man skubiai.
Minia nei žodžio tart neleido,
Tolyn nustumdama grubiai.

Skaroj Jo atvaizdas paliko:
Kančia ir meilė nemari.
Tai atpildas. Nes Jam patiko
Drąsa ir užmojai geri.

Ką aš jaučiau po šios malonės,
Įsivaizduoti jums sunku!..
Norėjau šaukt: Gerieji žmonės,
O! Nebijokite aukų!

Adomas Galdikas — Po Lietuvos dangum (Nuotr. V. Maželio)

Kai Kristus kenčiantis vėl žengia,
Paniekintas aklos minios,
Jis atpildą gražiausią rengia
Už pastangas širdies kilnios.

Neleiskite apsnūsti dvasiai!
Kančia — malonė iš dangaus!
Kas Kristui meilę rodys drąsiai,
Jo bruožai sieloj atsispaus!

TĖVYNĖ IR VAIDILUTĖS

V a i d i l u t ė s:

Ko liūdi, Tėvyne mano?
Ko Tau rieda ašarėlės?
Ar ne žalios Tavo rūtos?
Ar ne kvapios Tavo gėlės?

Ar saulutė Tau aptemo?
Ar nešvyti gintarėlis?
Ko, brangi Tėvyne mūsų,
Tau veide kančių šešėlis?

T ė v y n ė:

Daug didžių kančių patyriau,
Skauda širdį man, dukrelės.
Jau ne šiandien ir ne vakar
Erškėčiuotas mano kelias.

Kai valdovai svetimieji
Mums užgynę buvo raštą,
Daug didvyrių galvas guldė
Už gimtinį savo kraštą.

Daugel ašarų išliejo
Seserėlė ir motulė,
Kai ne vienas jaunas brolis
Sibiro sniegynuos gulė.

Aš didžiuojuosi didvyriais,
Branginu kančias patirtas,
Bet koks skausmas! Kokia gėda,
Kai purve suklumpa girtas

Jau ne vienas mano vaikas,
O ne kartą net ir dukros...
Kokia didelė nelaimė —
Pražuvimo kapas tikras!

Mano dukros jau nemėgsta
Rūtų draželius ravėti
Ir dorybėmis pripildyt
Jų jaunatvės erdvią klėtį.

Ištuštėjo kraičio skrynios —
Nėr ten juostų šimtagijų,
Nėr švelnaus kantrumo drobės,
Kvepiančios žiedais lelijų.

Nėr darbštumo aštuonyčių —
Vien tuštybės ten aruodas,
Ir savimeile ataustas
Audeklas šiurkštus kaip gruodas...

Židiniai šeimos naujieji,
Tokio kraičio susilaukę,
Greit atšąla, užgesinę
Šilimos ugnelę jaukią.

Ten grubi ranka palaužia
Net naujos gyvybės daigą,
Kad tik jis nesutrukdytų
Savanaudžio džiaugsmo eigą...

V a i d i l u t ė s:

Ką daryti, kaip gyventi?
Kaip tas piktžoles ravėti?
Kaip dorybių prigabenti
Į jaunystės tuščią klėtį?

T ė v y n ė:

Būkit naujos vaidilutės!
Jūs auka išgelbėt gali
Vedamą mirtin, bejėgę,
Pražūčiai paskirtą šalį!

V a i d i l u t ė s:

Rožės neužaugs be vargo,
Rūtos neišdigs nesėtos.
Nesunku dirbt ir kentėti
Dėl tėvynės numylėtos!

Nors mes silpnos, bet per auką
Daug kam galime padėti!
Stenkimės tik kuo uoliausiai
Šventą ugnį prižiūrėti.

Ji brangesnė už gyvybę —
Kryžiaus medis ją įskėlė!
Nepražūsim, jei širdyse
Neužges ta kibirkštėlė!

Ar prie aukuro budėsi
Siaurame šeimos rately,
Ar pati, auka pavirtus,
Gelbėt ryšies visą šalį

Atsimink, Tėvynė laukia,
Tavyje sudėjo viltį!
Jai padėsi pasikelti,
Jei pati mėginsi kilti.

Būsim naujos vaidilutės —
Mūs auka išgelbėt gali
Vedamą mirtin mums brangią
Pražūtin paskirtą šalį!

Vėl tada augs tėviškėlėj
Kvapios rūtos ir lelijos,
Šaukimės tiktai pagalbos
Nekaltos Širdies Marijos!

IŠTREMTOJO KRISTAUS SKUNDAS

Aš — tremtinys didžiausias,
Nekenčiamas esu,
Nors trokštu vien tik gero,
Gyvenimą nešu.

Nors laisvės ir lygybės
Pramyniau aš kelius,
Bet šiandien mano žodis
Daug kur nelegalus.

Kai vyksta asamblėjos
Ir sutartys tautų,
Yra ten daug kam vietos,
Tik aš jos nerandu...

Mokykloj apie Dievą
Vaikai negirdi jau,
Ir trypia mano širdį,
Nors taip juos pamilau.

Ligoninėj į kryžių
Žvelgt mirštant nevalia —
Net to pavydi vargšams
Juoda pikta galia.

Išvytas iš mokyklų,
Šventovių ir širdžių,
Erškėčiais vainikuotas,
Apspiaudomas kenčių.

Ir klaidžioju atstumtas —
Pabeldžiu, pašaukiu
Ir kantriai, tyliai laukiu,
Gal atsiras tokių,

Kurie atvers man sielą,
Į vidų pasikvies
Ir bent lašelį meilės
Žaizdų ugnin įlies...

Adomo Galdiko lietuviškos monografijos pristatymas

Š. m. birželio 22 d., sekmadienį, visi keliai vedė į Nek. Pr. Marijos seserų sodybą, Putnam, Conn., į mūsų didžiojo lietuvio, dailininko ADOMO GALDIKO lietuviškos monografijos pristatymo iškilmę. Lygiai 12 val. apie 60 kviestųjų sėdosi už stalų sodybos valgomajame. Ponia Magdalena Galdikienė visus savo svečius pavaišino pietumis. Pasistiprinę, visi patraukė į ADOMO GALDIKO paveikslų muziejų, čia pat sodyboje. Nors ir didžiulė ši patalpa, tačiau nepakanka sienų visiems dailininko darbams. Numatoma kiekvieneriais metais paveikslus keisti vis kitais, nematytais, kad žmonės turėtų progos labiau susipažinti su dailininko kūryba. O Putnamo lietuvaičių seselių sodyba jau taip gerai tinka prisiminti ADOMĄ GALDIKĄ. Čia apsigyvenus dailininko našlė, čia sukrauti jo paveikslai, čia ir pats dailininkas tebėra gyvas savo kūryboje.

Sesuo Margarita, šiltai pasveikinusi susirinkusius, paskelbė ADOMO GALDIKO LIETUVIŠKOS MONOGRAFIJOS pristatymą. Pakvietė kalbėtojus dr. Juozą Girnių — monografijos redaktorių ir dail. Telesforą Valių — buv. dailininko studentą. Kalbėtojai išryškino monografijos reikšmę, dail. ADOMO GALDIKO kūrybinę jėgą. Pabaigai kalbėjo pati dailininko našlė Magdalena Galdikienė. Jos žodžiai:

"... Kalbant apie monografijos išleidimo vargus, tenka pastebėti, kad angliškoji užtruko apie trejus metus, o lietuviška nė pilnų metų. Susidariau nuomonę, kad su lietuviais daug maloniau dirbti: jie laikosi žodžio, nuoširdžiau atlieka darbą ir ne mažiau už leidėją rūpinasi, kad knyga būtų gera. Tai gali patvirtinti

Dail. Adomo Galdiko lietuviškos monografijos pristatyme, Putnam, Conn. (birželio 22 d.) kalba Magdalena Galdikienė. Publikos tarpe priekyje matome Lietuvių rašytojų draugijos pirmininką poetą Leonardą Andriekų ir dailininkus Telesforą Valių, Viktorą Vizgirdą. Nuotrauka P. Ąžuolo

ir tas faktas, kad p. Kapočius, ėmęsis atsakomybės už atspaudinimą, sakė, jog net sugrįžęs į savo seną ydą — pradėjo vėl rūkyti, nes darbas užtruko truputį ilgiau, negu buvo numatęs. Žinoma, gaila, kad taip įvyko: čia pirmon eilėn kalta esu aš su savo kasdieniniu pasiruošimu keliauti į dausas, dr. Girniaus tikslumas, reikalavęs ne tik datų, bet ir puslapių nurodymų tekstams paremti, ir dail. Vizgirdos didelis jautrumas tamsesniam ir šviesesniam šešėliui paveikslų reprodukcijose.

Bet viskas yra gerai, kas gerai baigiasi. Šiandieną mes jau krikštijame, kaip laikraščiai skelbia "liuksusinę lietuvišką knygą". Šios monografijos per mėnesį beliko ne pilni 400. Bijausi, kad per greit ji bus retenybė. Bet tenenusimena tie, kurie nesuskubo įsigyti, nes man parašė rašytojas Paulius Jurkus, kad jis planuoja parašyti apie ADOMĄ GALDIKĄ — pasakojimą — sagą. Tai bus, manau, nemažiau įdomus pasiskaitymas, kaip Kennebunkporto vasaronių aprašymas; o kas norės pafilosofuoti, tai galės paskaityti dail. Aleksandros Kašubienės studiją apie ADOMO GALDIKO meno kelią.

Darbas baigtas, ir aš nuoširdžiausiai dėkoju visiems padėjusiems jį atlikti. Putnamo seselėms, paruošusioms šią šventę, seselei vadovei Margaritai už šios dienos programos įvadą, Seselei Teresei, kuri praves šios programos vaizdinę dalį, dr. J. Girniui už svarų žodį, dailininkui T. Valiui, atvykusiam net iš tolimos žemės su paskaita, jums visiems čia susirinkusiems iš įvairių Amerikos vietovių ir lietuviškai visuomeni už GALDIKO meno šiltą įvertinimą. Visiems, visiems didelis ačiū!"

Po oficialaus monografijos pristatymo visi buvo pakviesti į kitą salę, kur buvo rodomas filmas apie gyvą ADOMĄ GALDIKĄ, kaip jis kūrė ir gyveno, kaip ieškojo gamtoje spalvų ir jas atradęs, skubėjo į savo studiją jas greičiau išsakyti drobėje. Seselė Teresė parodė dailininko darbus skaidrėse. Jų tiek daug! Daugiausia abstraktai. Nuostabūs abstraktai! Tai daugiausia kūriniai, atsiradę Amerikoje. ADOMAS GALDIKAS spalvų variacijomis meistriškai išduoda gamtos paslaptis. Gėlių žydėjime, gamtos žalumoje, debesų plaukime jis atranda spalvas, kurių eilinis žmogus nepastebi. Šias spalvas jis palieja drobėje naujomis išraiškomis. Pamenu, dailininkas nemėgo, kai kas jo abstraktuose mėgina įžiūrėti pilis, kalnus ar kitokius pavidalus. Anot jo, "abstraktas neturi realių formų, jis tik gali patikti, ar ne".

Filmams pasibaigus, visi sugrįžo į ADOMO GALDIKO muziejų. Svečiai pakėlę vyno taures sugiedojo "Ilgiausių Metų" Poniai Galdikienei. Buvo puikių saldumynų, kavutė, užkandinėliai.

Kiekvieno dalyvio atminime šis istorinis pobūvis paliks nepamirštamą įspūdį. Nebuvo tokių, kurie neišreikštų p. M. Galdikienei pagarbos ir padėkos už monografiją — amžiną ADOMUI GALDIKUI paminklą, kuris atsirado jos iniciatyvos dėka. Monografija kartų kartoms kalbės, kas buvo ADOMAS GALDIKAS ir kaip jis kūrė.

I. Banaitienė

Trečioji mokslinė konferencija Pabaltijo klausimais Švedijoje

JUOZAS LINGIS

Š. m. birželio 13-16 d. Stockholme įvyko trečioji Baltų instituto Skandinavijoje suruošta mokslinė konferencija įvairiomis Pabaltijo kraštų temomis. Iškilmingas konferencijos atidarymas įvyko Švedų akademijos auloje, kur, tarp kitko, sprendžiamas Nobelio literatūros premijos paskyrimas. Konferencijos dalyvius pasveikino Instituto pirmininkas dr. B. Kalninš, o pačią konferenciją atidarė Švedijos min. pirmininkas Olof Palme. Palme savo angliškai pasakytoje kalboje pabrėžė du svarbius Baltų instituto uždavinius. Pirmiausia, anot ministerio pirmininko, reikia dirbti, "kad pabaltiečių mažumų kultūrinis gyvenimas būtų skatinamas ir vystytųsi. Svarbu, kad savas tiek kalbinis, tiek kultūrinis savitumas būtų palaikomas ne vien tik pačių pabaltiečių pabėgėlių interesams, bet taip pat ir dėl tų vertybių, kuriomis jis gali praturtinti ir švedų kultūrinį gyvenimą. Pabaltiečių kilmės žmonės daugelyje visuomeninio gyvenimo sričių jau daug kuo prisidėjo švedų moksliniuose tyrimuose ir švedų kultūriniame gyvenime. Aš esu pilnai įsitikinęs, kad pabaltiečiai taip darys ir toliau". Kitas svarbus uždavinys, anot Palme, yra "praplėsti kontaktus su mokslinėmis ir kultūrinėmis įstaigomis pačiuose Pabaltijo kraštuose, nes to reikalauja istorinės tradicijos, geografinė artuma ir kultūrinis fonas. Tiktai pasikeičiant kultūrinėmis gėrybėmis, gali tarp tautų išaugti daugpusiškumas, tolerancija ir viens kitų supratimas, nepaisant politinių, ekonominių ar tikybinių santykių". Paskui ministeris pirmininkas priminė masinį pabaltiečių bėgimą į Švediją prieš 30-40 metų. "Pirmą kartą Švedijos istorijoje tokia didelė tautų grupė ir per tokį trumpą laiką imigravo į mūsų kraštą. Jie atvyko į kraštą, gana pozityviai nusiteikusį jų problemoms. Bet mes —tęsė ministeris pirmininkas toliau — turime paskesnių patyrimų šviesoje konstatuoti, kad tas kraštas, į kurį jie atvyko, neturėjo jokios patirties ir priemonių pagelbėti atvykusiems žmonėms įsitaisyti naujame krašte. Jie turėjo įtemptai kovoti su daug sunkesnėmis prisitaikymo problemomis, negu kad reikėjo, žiūrint šių dienų patyrimo akimis. Tačiau nežiūrint viso to, aš tikiu, kad mes šiandien daugumoje turime sutikti, kad tie pabaltiečiai, kurie pasiliko Švedijoje, įsitaisė gerai ir parodė sugebėjimų ir toliau vystyti savo įgimtus bruožus ir savo talentus. Vienaip ar kitaip pabaltiečiai įrodė mums, švedams, kad tam tikra imigracinė politika kraštui yra reikalinga. Reikia pasakyti, kad daugiausia pabaltiečiai savo stipria vienybe ir savo gera organizacija išmokė mus mažumų politikos". Paskui ministeris pirmininkas perėjo į dabartinius švedų imigracinės politikos planus, kuriuos švedų parlamentas dabar svarsto, ir pareiškė savo įsitikinimą, kad pabaltiečių grupės Švedijoje turi nemažų galimumų per savo organizacijas pasinaudoti tos naujosios švedų imigracinės politikos vaisiais. "Manęs nė kiek nenustebintų, jeigu tyrinėjimai vieną gražią dieną prieitų tos išvados, kad pati svarbiausia priežastis, kodėl Pabaltijo tautos istorijos sukūriuose galėjo išlikti vieningos ir išlaikyti savo savitumą, yra ta jėga, kurios jos per savo organizacijas sėmėsi iš savo kultūrinio palikimo, savo dainų ir papročių, savos literatūros, savo meno, savo muzikos ir savo mokslo. Tiktai per susiorganizavimą ir kultūrą gali mažos tautos išlaikyti savo specifinį charakterį. Švedija yra nedidelis kraštas su nedidele kultūrine ir kalbine sritimi, pabaltiečiai Švedijoje savo ruožtu yra tik labai nedidelė švedų bendruomenės dalelė, tačiau mes turime bendrų interesų. Jeigu mes galėtumėm vieni kitus paremti — švedų visuomenei paremiant pabaltiečių kultūrą, pabaltiečių gi mažumai perteikiant impulsus iš savo kraštų ir kitų imigracinių kraštų — aš manau, kad mes kartu galėtumėm toliau varyti kultūros ir mokslo vagą abipusiai naudai", baigė ministeris pirmininkas savo žodį ir palinkėjo konferencijos dalyviams gyvų diskusijų ir minčių pasikeitimo konferencijos metu.

Kalbant apie šios konferencijos atidarymo dieną, reikia priminti šiais laikais gana retą įvykį Švedijoje — gal net vieninteli tokios apimties po Sovietų Pabaltijo kraštų aneksijos — tą dieną ant paties žymiausio Stockholmo tiltų miesto centre "riksbron" (valstybės tilto) ir prie miesto savivaldybės rūmų tarp kitų valstybių, kurių atstovai dalyvavo konferencijoje, vėliavų plevėsavo ir Pabaltijo kraštų nepriklausomybės laikų vėliavos, taigi ir mūsų žydrioji trispalvė. To įvykio, žinoma, negalėjo nepaminėti ir Stockholmo laikraščiai, tuo labiau, kad vėliavas iškelia ir nuleidžia miesto savivaldybės pareigūnai.

Po konferencijos atidarymo toje pačioje salėje vyko ir pirmoji pilnaties sesija su šešiomis paskaitomis, jų tarpe ir lietuvio prof. Romualdo Misiūno (Williams College, Williamstown) "The Question of the Baltic and the European Balance of Power in the Eighteenth Century". Ši paskaita labai derinosi su aplinkos fonu, mat, paskaita lietė švedų karaliaus Gustavo III laikus, o Švedų Akademijos salė yra įrengta kaip tik gustavianiškame stiliuje (karalius Gustavas III įkūrė Švedų akademiją Prancūzų akademijos pavyzdžių 1786 m).

Po pilnaties sesijos konferencijos dalyviai ir daug kitų svečių buvo priimti Stockholmo miesto savivaldybės ir pavaišinti miesto rūmų auksinėje salėje (salė išdekoruota mozaikomis iš 8 milijonų auksinių plytelių), kur, tarp kitko, vyksta ir Nobelio premijų įteikimo proga ruošiamas rautas su karaliumi ir karaliaus dvaru priešakyje. Susirinkusius pasveikino miesto savivaldybės vicepirmininkė ponia Reimers. Dalyvių vardu jai padėkojo Kielio univ. profesorius Loeber.

Po priėmimo miesto savivaldybėje konferencijos dalyviai, Švedų kultūros institutui vadovaujant, aplankė valstybinį archyvą, universitetą ir kitas įstaigas. Tos pačios dienos vakare Wenner-Gren centre įvyko konferencijos dalyvių susipažinimo vakarienė, suruošta pabaltiečių organizacijų Švedijoje.

Pati konferencija paskui, kaip ir praeitą kartą, vyko Haesselby pilyje, netoli Stockholmo. Haesselby pilis dabar paversta Skandinavijos valstybių kultūros centru. Konferencijoje dalyvavo 71 paskaitininkas (buvo užsiregistravę 91) iš 13 kraštų. Buvo pakviesta po du atstovus ir iš Lenkijos bei Vengrijos — prof. L. Bednarczuk iš Krokuvos univ. buvo pažadėjęs paskaityti "On the Finno-Ugrian Barrowings in Baltic", Poznanės univ. doc. Fr. Kolbuszewski apie "Lingvistische und kulturistorische Untersuchungen ueber das Lexicon Lothavicum von Joh. Kariger, SJ (1644-1729)", prof. V. Voigt iš Budapešto univ. turėjo pakalbėti apie "New Perspectives in the Studies of Baltic Metricks" ir dr. E. Botjar (Vengrų mokslų akademija) apie "Die lettische und litauische Poesie in der Epoche der Aufklaerung". Visi šie mokslininkai buvo pasiryžę atvykti, buvo jau ir savo paskaitas atsiuntę, tačiau, prieš pat išvykstant, buvo sutrukdyti — valdžios organai nedavė jiems vizų išvykti.

Paskaitos buvo išdėstytos į keturias sekcijas: istorijos (moderatorius dr. U. Germanis), socialinių ir politinių mokslų (moderatorius prof. A. P. Aizsilnieks), kalbotyros (moderatorius J. Lingis, kuris kartu yra ir Baltų instituto vicepirmininkas) ir literatūros bei meno (moderatorius muzikas H. Olt). Daugiau bendresnio turinio paskaitos buvo skirtos pilnaties sesijoms, tarp jų ir dviejų lietuvių — jau minėtoji prof. Misiūno paskaita ir prof. A. Matulio apie "The Baltic Cultures in the German and Soviet Literatures". Deja, prieš pat konferenciją buvo gauta telegrama iš prof. Matulio, kad jis dėl ligos negalįs atvykti. Konferencijos rengėjai labai apgailestavo prof. Matulio nebuvimą, mat, per antrąją konferenciją jis savo paskaita įgijo čia daug simpatijų. Paskaitos buvo skaitytos anglų ir vokiečių kalbomis ir lietė įvairias Pabaltijo tautų kultūrinio bei politinio gyvenimo sritis. Neįmanoma nors ir trumpai suminėti apie ką toji daugybė prelegentų skaitė. Paskaitos bus paskui Instituto išleistos atskiromis knygomis, kaip ir praeitą kartą.

Lietuviai šia konferencija kažkodėl nebuvo labai susidomėję. Iš 91 užsiregistravusių tebuvo vos penki lietuviai: be jau minėtų prof. Misiūno ir prof. Matulio socialinių ir politinių mokslų sekcijoje skaitė dar prof. V. Vardys apie "Social Change and Nationalism in the Baltic Republics" ir dr. Gerutis iš Berno apie "Der Litauische Diplomatische Dienst 1940-1975".

Literatūros sekcijoje prof. Liuda Alssen (Bowing Green State University) įdomiai pakalbėjo apie "Schoendoch's Poem 'Der Litauer' ". Kaip svečias konferencijoje dar dalyvavo Fordham univ. prof. W. C. Jaskevičius, SJ.

Be šių lietuvių mokslininkų konferencijoje lietuviškomis temomis kalbėjo ir nelietuviai. Iš tokių gal pirmoje eilėje paminėti du iš Lietuvos kilusius Izraelio atstovus — Haifos univ. prof. Abą Stražą, tik prieš pusantrų metų iš Vilniaus atvykusį į Izraelį, ir 1945 iš Lietuvos pabėgusį, dabar Jeruzalės univ. prof. Dovą Leviną. Stražas kalbėjo apie "Die litauische Taryba (Landesrat) zwischen Volk und deutscher Herrschaft 1917-1918". Vilniaus seimo 1917 išrinktoji Lietuvos Taryba yra prelegento mėgiamas arkliukas, ant kurio jis ir šį kartą pajodinėjo marksistiniu požiūriu. Taryba, anot jo, nebuvo populiari tautoje, mat, derėjosi su okupantais vokiečiais. Levinas kalbėjo apie "The Armed Resistance of the Baltic Jewry to the Nazis 1941-1945". Tačiau daugiausia katučių prieš ir po paskaitos susilaukė japonas iš Yukohamos dr. Ichiro Kato, gražiai ir nuoširdžiai pakalbėjęs apie Konstantiną Čiurlionį. Tačiau ką galima per pusvalandį pasakyti apie Čiurlionį, ypač nepailiustruojant jo kūrybos nei paveikslais, nei muzika — laikas neleido. Visi apgailestavo, tačiau prof. Liuda Alssen apramino, prižadėdama dr. Katui atsiųsti kopiją jos Amerikoje sukuktą filmo apie Čiurlionį. Pats dr. Kato planuoja išleisti Japonijoje Čiurlionio muziką.

Muensterio univ. prof. Friedrich Scholz, prof. Fraenkelio mokinys, gražiai kalbąs lietuviškai, paskaitė apie "Entwicklungstendenzen des litauischen Nominalsystems", o šveicaras, Neuschatelio univ. baltų - slavų kalbų seminaro direktorius ir Berno univ. prof. P. Locher, taip pat neblogai kalbąs lietuviškai, pakalbėjo apie žodžio "tauta" prasmę Daukanto raštuose — "*Tauta* bei Simonas Daukantas (1793 - 1864) — eine philologische Untersuchung".

Daug simpatijos ir nuoširdumo lietuviams ir lietuvių kalbai buvo ir norvego, Oslo univ. lektoriaus dr. Terje Mathiassen (garsaus baltologo prof. Stango mokinys) paskaitoje "Baltics in Norway". Pasirodo, kad jau 1851 m. Norvegijoje išėjo garsaus norvegų istoriko Ludvig Kristensen veikalas "Den litauiske Folkestamme" (Lietuvių kiltis), kuriame yra specialus skyrius ir apie lietuvių kalbos fonetiką bei morfologiją. Tarp kitko ne pro šalį gal bus priminti, kad mums taip mielas Jurgis Julius Justus Zauerveinas ilgus metus išgyveno Norvegijoje.

Čia suminėti tik tie prelegentai, kurie palietė specialiai lietuviškosios kultūros ar istorijos klausimus, tačiau daug kalbėtojų visose sekcijose palietė ir visoms trims Pabaltijo tautoms bendrus klausimus.

Sekanti tokio masto konferencija įvyks vėl Stockholme po poros metų, t. y. 1977 m. Reikia tikėtis, kad lietuviai mokslininkai laisvame pasaulyje rimčiau pažiūrės į šias Švedijoje Baltų instituto ruošiamas konferencijas ir gausiau jose dalyvaus, negu ligi šiol. Į šias Stockholmo konferencijas suvažiuoja juk pačios stipriausios pajėgos, kalbančios Pabaltijo problemų klausimais. Priminti tektų, kad ir šioje konferencijoje skaitytas paskaitas, kaip pvz. Koelno univ. prof. Boris Meissner apie "Die Bundesrepublik Deutschland und die Baltische Frage". Muensterio prof. Manfred Hellman "Die Stellung des livlaendischen Ordenszweiges zur Gesamtpolitik des Deutschen Ordens von 13. bis 16. Jahrhundert", Bonnos universiteto prof. W. Hubatsch "Die aussenpolitische Beziehungen des Deutschen Reiches zu Lettland uns Estland 1923-1932", Kielio univ. prof. D. Loeber "International Economic Relations of the Baltic Countries", Londono univ. prof. D. Kirby "The Baltic Question in Anglo-Soviet Relations 1940-1941", neužmirštant ir mūsų žymaus sovietologo prof. Vardžio Baltų instituto Skandinavijoje pirmininko dr. Bruno Kalninš, kuris šiemet kalbėjo apie "Das Nationalitets-problem in der Sowjetunion".

Adomas Galdikas — Abstraktas (Nuotrauka Vytauto Maželio)

UŽ WASHINGTONO PAVEIKSLĄ 260,000

New Yorko meno kolektorius nupirko dail. G. C. Bingham paveikslą "Washingtonas peržengia Delaware" už 260,000 dol. Paveikslas 3 x 5 pėdų, sukurtas 1856-1857 m. Už jį 1893 m. buvo mokėta 500 dol.

JAV ERDVIŲ INSTITUTAS

Tolimųjų erdvių tyrimo specialistas Werner von Braun steigia JAV erdvių tyrimo institutą, kuris garsins erdvių programos socialinę naudą švietimui, informacijai ir t. p. Metinis biudžetas — 300,000 dol. susidarys iš aukų, bet pradžiai lėšų gaunama iš pramonės įmonių, dalyvaujančių erdvių tyrime.

MIRĖ LAIKRAŠTININKAS BEATTY

Morgan Beatty, žymus laikraštininkas ir radijo kalbėtojas, miręs sulaukęs 72 m. amžiaus.

ĮSIGYKITE PATVARIĄ IR EKONOMIŠKĄ SUSISIEKIMUI PRIEMONĘ

Mes stengiamės duoti lietuviams geriausią patarnavimą ir geriausias pirkimo sąlygas.

CHRYSLER CORDOBA
1975 m. Sportinis, ekonomiškas
2 durų Hardtop
Nuo $4,475.00

PLYMOUTH VALIANT — 2 durų ar 4 Hardtop, 6 cilinderių iki 25 mylių galiono

Turime jaunuoliams mašinų: Cadillac, Buick, Pontiac, Oldsmobile ir kitų, taipgi importuotų. Įvairių kainų. Pradedant nuo $50.00.

Mūsų dirbtuvėse prityrę mechanikai pataisys karoseriją (Body), sparnus (Fenders) ir sureguliuos motorą.

BALZEKAS MOTORS, 4030 S. Archer VI 7-1515

Seniausias automobilių pardavėjas Chicagoje, gerbiamas virš 50 metų.

Philomena sako:

-KAS NETAUPO ATEIČIAI, TAS NESIRUOŠIA ŠVIESESNIAM IR TINKAMESNIAM GYVENIMUI.

CHICAGO SAVINGS MOKA ANT PAPRASTŲ KNYGUČIŲ 5.25%
$1,000 įdėtas vieniems metams duos 6.5%
$1,000 įdėti 4 metams duos 7.5%
$1,000 įdėti 6 metams duos 7.75%

Nuošimčiai priskaitomi kas dieną, išmokami kas trys mėnesiai. Kiekvienas taupytojas yra apdraustas iki $40,000 per Federalinės Valdžios Apdraudą F. S. L. I. C.

EQUAL HOUSING LENDER

FSLIC

CHICAGO ★★★★

savings and loan association

6245 south western avenue 476-7575

Kultūrinė kronika

ALOYZO BARONO ROMANĄ VĖL IŠSIVERTĖ LATVIAI

Janis Zarinš, latvis rašytojas, išvertė latvių kalbon Aloyzo Barono romaną "Mėnesiena", kurį leis ta pati Gramatu Draugs leidykla, kuri pernai išleido taip pat J. Zarinš verstą A. Barono romaną "Abraomas ir sūnus", pavadintą "Paaudžu Mezglos (Jaunųjų painiavos). Leidykla šiuo metu leidžia latvių kalbon išverstą Solženicino "Archipelago salyną".

LITUANISTAS JURGIS LEBEDYS

Suėjo 5 m. kai netekome lietuvių literatūros, tautosakos ir kalbos tyrinėtojo prof. Jurgio Lebedžio. Jis mirė 1970 m. liepos 12 d. Vilniuje, būdamas 57 m. amžiaus. Kilęs nuo Kėdainių. Baigęs Panevėžio mok. seminariją, studijavo lituanistiką Vyt. D. universitete. Kurį laiką mokytojavo Utenoje, Skuode, Panevėžyje. Pakviestas dėstyti Vilniaus universitete, parašė disertacijią apie Mikalojų Daukšą, gavo daktaro laipsnį. Paskelbė monografiją apie Simoną Stanevičių, vienas iš Lietuvių literatūros istorijos autorių. Literatūros katedros vedėjas Vilniaus universitete. Paruošė išsamią M. Daukšos monografiją, S. Stanevičiaus raštus, S. M. Slavočinskio giesmių leidimą.

RAŠYTOJUI F. NEVERAVIČIUI 75 M.

Rašytojas, laikraštininkas, visuomeninininkas, buvęs karininkas Fabijonas Neveravičius liepos 19 d. sulaukia 75 m. amžiaus. Gimęs 1900 m. Pužų dv., Raseinių apskr. Studijavo Vyt. D. universiteto teologijos - filosofijos fakultete. Parašė romanus. "Dienos ir naktys" — nagrinėjant visuomenines ir psichologines problemas, "Blaškomos liespsnos" — iš Lietuvos ir Lenkijos padalinimo laikų, "Eršketčiai" — apie 1851 m. sukilimą, "Gulbių sala" — Žygimanto Augusto ir Barboros Radvilaitės laikotarpis. Išėjo jo novelių, apysakaičių rinkiniai: "Palaimintas juokas", "Dienovydžio sutemos". Pasižymėjo ir kaip vertėjas. Išvertė: S. Žeromskio "Nuodėmės istoriją", W. S. Reymonto "Kaimiečius", to pat autoriaus "1794 m. paskutinį respublikos seimą", Wallace "Ben Hurą", L. Tolstojaus "Anną Kareniną", G. Orwellio "Gyvulių ūkį" ir kt. Parašė daug straipsnių žurnaluose ir laikraščiuose. Išeivijoje veikliai pasireiškė Lietuvių bendruomenėje, vienas iš Lietuvių rezistencijos santarvės steigėjų. Dabar gyvena D. Britanijoje.

Fabijonas Neveravičius

PARTIJA SUKAUSTO LIETUVOS KOMPOZITORIUS

Š. m. birželio mėn. 3-6 d. Vilniuje buvo sušauktas Lietuvos kompozitorių sąjungos VII suvažiavimas. Kaip tenykštė spauda rašo —"... jame buvo aptarta daugelis aktualių kūrybinių, organizacinių, muzikos propagavimo klausimų". Tik vargu ar ką tie kūrybiniai aptarimai reiškia ir aplamai ar jų ir bereikėjo, kai pačiam suvažiavimui komunistų partijos centro komitetas aiškiai ir nedviprasmiškai pasakė, kaip ir apie ką kompozitoriai ir kiti muzikologai turi rašyti:

"Kiekvieno meno kūrėjo pareiga — ir toliau savo kūrybą ir veiklą sieti su darbo žmonių interesais, gilintis į gyvenimą, pažinti darbininkų, kolūkiečių, inteligentijos, karių, moksleivių ir studentų dvasinį pasaulį.

Atsakingas uždavinys kompozitoriams — rašyti kūrinius vaikams, jaunimui ir dirbantiesiems, įtaigiai propaguojančius tarybinio patriotizmo, proletarinio internacionalizmo idėjas ir šlovinančias tarybinių žmonių didvyrišką darbą, kuriant komunistinę visuomenę.

Muzikos kritikų pareiga giliau analizuoti šiuolaikinius muzikos kūrybos proceso dėsningumus ir tendencijas, visokeriopai stiprinti lenininius partiškumo ir liaudiškumo principus, siekti aukšto idėjinio meninio tarybinės muzikos lygio, nuosekliai kovoti prieš buržuazinę ideologiją.

Lietuvos Komunistų partijos Centro Komitetas yra įsitikinęs, kad Tarybų Lietuvos kompozitoriai, vadovaudamiesi socialistinio realizmo principais, ir toliau kurs muzikos kūrinius, išreiškiančius tarybinės liaudies gyvenimo grožį ir prasmę, skatinančius darbo žmonių kūrybinį aktyvumą, ugdančius jų komunistinę sąmonę".

Galdiko monografijos pristatyme, Putnam, Conn., kalba vienuolyno viršininkė sesuo Margarita. Nuotr. V. Maželio

MIRĖ ARCHITEKTAS DOXIADIS

Atėnuose mirė graikų architektas Constantinas Doxiadis, sulaukęs tik 62 m. Jo darbai siekė net 40 kraštų. Tai buvo tarptautinio masto planuotojas ir humanistas. Gausiau atsiliepimų susilaukė jo knyga: "Didieji miesto nusikaltimai, leistieji įstatymais". Šiame veikale jis puolė nejudamų nuosavybių spekuliantus, o aukštų dangoraižių statybą skelbė esant kriminalu. Jis rašė: "Mes neturime leisti, kad dangoraižiai palaidotų mūsų paminklus". Grupė Ohio bendrovių buvo užangažavusi jį išstudijuoti Didžiųjų ežerų srities augimą. Arch. Doxiadis su savo talkininkais priėjo išvados, kad šioje srityje turės išaugti milžiniško didumo miestas, besitęsiąs nuo Wisconsin iki New Yorko, kertantis Illinojų, Indianą, Michiganą, Ohio ir Pennsylvaniją. Tik jis pabrėžė, kad to "megapolio" augimas turi būti kontroliuojamas, neleidžiant šakotis į tas sritis, kur sunaikintų gamtos grožį.

FILMO HONORARAS

Robert Shaw už savo vaidmenį "Jaws" filme gaus daugiau kaip milijoną dolerių. Jis yra devynių vaikų tėvas. Filmą susuko Universal bendrovė.

Filmų įvairumai

STASĖ SEMĖNIENĖ

Finansininkas, kuris beveik apvertė Prancūzijos ekonomiją

Tarp visos eilės pasipylusių menkaverčių filmų vasaros sezonui, prasikiša vienas, amerikiečių kritikų keturiom žvaigždutėm išdabintas, kaip tikras žemčiūgas pigiaverčių šukių krūvoje. Tai spalvotas "STAVISKY".

Režisieriaus Alain Resnais "Stavisky" yra elegantiškas, blizgąs, prabangiškai pastatytas vieno laikotarpio filmas, netgi pralenkiąs to paties režisieriaus nepamirštamus "Hiroshima, Mon Amour" ir "La Guerre Est Finie".

Resnais įspraudžia šį filmą į tokį laikotarpį, kai siūbuojanti ekonomija visame pasauly stovėjo lyg ant vulkano. O tuo labiau režisieriaus pasirinkta Prancūzija 1930 metų pačioje pradžioje ūkine gerove nesidžiaugė. Ji laikėsi valdomosios klasės nuolat klijuojamu melu, akiplėšiškais klaidinimais ir suktumu.

Vienas pačių didžiausių finansininkų, suktom priemonėm darantis įtaką biržai, yra Aleexandre Stavisky. Jis yra Rusijos žydo, dantisto, emigranto, sūnus. Stavisky yra taip kerėjančiai įtikinantis, kad beveik jis pats tiki savo nepaprastumu ir tuo pačiu save apgauna.

Stavisky yra pilnas didžių prieštaravimų vyras. Jis trokšta iš vienos pusės, kad aukštoji prancūzų visuomenė priimtų jį į savo tarpą, iš kitos pusės jis niekina naujai įgytus draugus didžiūnus. Jis net savo vardą pakeičia į aristokratiškesnį Serge. Jis gerai supranta savo apgaules, o tačiau kartais, atrodo, pats įsitikinęs jų gerumu. Stavisky kovoja su didžiausiu įsitikinimu prieš infliaciją ir bedarbę, o tuo tarpu vos neapverčia prancūzų ekonomijos vežimo.

Resnais parinktas Staviskio rolei Jean - Paul Belmondo yra beveik geriausias. Jo asmeny yra kažko, kas net ir ekrane tiesiog kvepia suktumu. Belmondo graži elegantiška išvaizda taip pat labai dera jo vaizduojamam tautos sūnui.

Puiki staigmena yra žiūrovui stebėti pažįstamą Charles Boyer. dabar 75 m. barono Raoul rolėje. Prasikišęs savo ramia elegancija, jis yra Staviskio rėmėjas ir draugas ligi pačių tamsiųjų valandų. Baronas šviečia visu tuo, ko Stavisky siekia lyg žvaigždės savo ranka. Paveiktas ir įtikintas Staviskio, atėjusio iš nežinios, kad vestų turtinguosius ir galinguosius, pagaliau pabaigoje seką jį į griuvėsius. Net kai visa Staviskio pastatyta kortų pilis subyra, baronas nepameta vilties, nes jis nenori netekti iliuzijų.

Tarp tų dviejų charakterių pinasi gražuolė Anny Deperey — Staviskio žmona Arlette.

Kažkodėl Resnais be jokio sąryšio mini kitą istorinę figūrą — Lev Trockij. Turiny jiedu niekad nesuvedami, bet karts nuo karto parodo Trockį iševijoje — Prancūzijoje.

Filme pabrėžtos dvi gyvenimo neišvengiamybės — tiesa ir mirtis. Abiejų Stavisky tiesiog liguistai stengiasi išvengti, mokėdamas aukščiausią kainą. Netgi jo pralaimėjimas stambus ir triukšmingas — gatvėse riaušės, neramumai ir sąmyšis, beveik anarchija.

Filmas susuktas visai šeimai stebėti.

A. TVERAS
LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBĖS
Pardavimas ir taisymas
2646 W. 69th Street Tel. RE 7-1941

TINKAMIAUSIOS DOVANOS VASAROS IR RUDENS SEZONUI

Gėlėta nepermatomo nailono medžiaga suknelėms, 1 jardas (Suknelei reikia 2½ jardo).	$ 5.00
Crimplene medžiaga: lygi, su ornamentais arba gėlėta. Tinka moteriškiems paltams, eilutėms, suknelėms. 1 jardas	$ 6.50
Labai gera vilnonė angliška vyriškai eilutei medžiaga.	$45.00
Nailoninės arba šilkinės skarelės. Viena kainuoja.	$ 2.50
Geriausios rūšies nailoninės moteriškos kojinės. 1 pora.	$ 2.50
Komplektas moteriškų nailoninių apatinių rūbų.	$10.00
Vyriški išeiginiai nailono marškiniai.	$10.00
Kojinės — kelnaitės. (Tights). 1 pora.	$ 3.50
Crimplene medžiaga su blizgučiais, 1 jardas.	$ 7.50
Dirbtino minko rudas kailis, 1 jardas.	$17.50
Šitos kainos yra su įskaičiuotu Sovietiniu muitu, reikia dadėti tik persiuntimo išlaidas.	$17.00

SPECIALUS SIUNTINYS. (1 — 1975).

8 jardai crimplene medžiagos, 5 jardai nepermatomo nailono medžiagos, 1 bliuskutė, 1 vyr. išeiginiai marškiniai, 2 nailoninės skarelės, 3 p. nailoninių moteriškų arba vyriškų kojinių, viskas su muitu ir visomis persiuntimo išlaidomis kainuoja. $125.00

Priimame užsakymus: auto mašinų, motociklų, dviračių, televizijos aparatų ir kt. Persiunčiame pinigus dėl tokių prekių, kurias iš čia negalima pasiųsti.

Taip pat siūlome pasiųsti arba įsigyti savo naudojimui "Olimpia" rašomąsias mašinėles su lietuvišku šriftu.

Sudarome testamentus, administruojame nuosavybes, persiunčiame palikimus prekėmis arba pinigais į Lietuvą arba kitas šalis.

BALTIC STORES LTD.
(Z. JURAS)
421 Hackney Rd., London, E. 2. England
TEL. 01-739 8734 arba 01-460 2592

Kiekvieno siuntinio pristatymas garantuotas. Reikalaukite mūsų kainoraščių, nurodykite savo pageidavimus.

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ
IŠ BOSTONO IR NEW YORKO
Kaina nuo $739.00

DAR YRA VIETŲ ŠIOSE GRUPĖSE

rugpiūčio 20 rugsėjo 19
rugsėjo 3 lapkričio 21
gruodžio 19

Prie šių grupių galima jungtis iš kitų miestų su papildomu mokesčiu: pav., vykstantiems iš Chicagos $119.00, Clevelando 92.00, Detroito 81.00 daugiau

Patartina registruotis iš anksto — vietų skaičius ribotas.

Dėl smulkesnių žinių kreipkitės į
TRANS-ATLANTIC TRAVEL SERVICE
393 West Broadway, P.O. Box 116
So. Boston, Mass. 02127
Tel. (617) 268-8764
Savininkė: ALDONA ADOMONIENĖ
Air fares subject to Government approval.

CRANE SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE
VALANDOS: ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta
ANTRAD. ir PENKTAD. — 9 v. ryto iki 5 v. vak
PIRMAD. ir KETVIRTAD. — 9 v. r. iki 8 v. v
7¾% Mokamas už 6 m. certifikatus. Minimum $1.000
6½% Mokamas už 1 m. certifikatus. Minimum $1,000
5¼% Mokamas už investavimo sąskaitas
PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOŠIMČIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami kas 3 mėnesiai.

SUSITIKIMAS SU BARITONU
KAZIU JAKUČIU

Naujoj plokštelėj galima pasiklausyti "Kazio Jakučio — mūsų jaunosios kartos dainininkų atstovą . . . žavų aktorių", atiduodantis "duoklę operinio dainininko menui" (J. Gliauda).

Jo plokštelėje išgirsite 9 lietuviškas dainas ir 5 arijas. Dainų ir arijų žodžiai surašyti atskirai.

Pasidžiaugkite šio gryno aktoriaus dainavimu, įsigydami šią naująją plokštelę dienraščio „Draugo" administracijoje, 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629. Kaina $6.00

Pridėkite 50 centų persiuntimui, o Illinois gyventojai mokesčius.

WAGNER and SONS
TYPEWRITERS, ADDING MACHINES AND CHECKWRITERS
NAUJOS — NAUDOTOS
Nuomoja, Parduoda, Taiso
Virš 50 metų patikimas jums patarnavimas
5610 S. Pulaski Rd., Chicago
Phone — 581-4111

GERA NAUJIENA!!
Žemiausios persiuntimo išlaidos!!!
Jokia kita firma neturi žemesnias persiuntimo kainas už Inter-Trade Express Corp.
Dabar jūsų giminės gaus didesnę vertę, kaip niekada anksčiau.
UŽSISAKYKITE DABAR TIK PER INTERTRADE EXPRESS CORP.
GERIAUSIĄ DOVANĄ SIŲSTI
Į LIETUVĄ
SPECIALŪS RUBLIŲ PAŽYMĖJIMAI
INTERTRADE EXPRESS CORP. pirmiausia pasakė apie tai, o jūsų giminės pritarė.
Su specialių rublių pažymėjimais jūsų giminės gali gauti viską, ką tik nori, už dalelę reguliarios kainos. Tai tas pat, kai įeiti į krautuvę su 100 dol. ir už juos gauti 200 dol. ar 300 dol. vertės prekių, o gal net daugiau.
INTERTRADE EXPRESS CORP. mielai jums nemokamai prisiųs įrodymą. Specialių rublių pažymėjimus galima paversti į reguliarus rublius aukščiausiu kursu.
SU PILNA GARANTIJA
GREIČIAUSIAS PATARNAVIMAS
Pažymėjimai pristatomi maž daug per tris savaites. Vieno spec. rublio kursas yra $2.70
TAS KURSAS APIMA VISKĄ NĖRA JOKIŲ KITŲ MOKĖJIMŲ.
REIKALAUKIT MŪSŲ NEMOKAMO ILIUSTRUOTO KATALOGO
Užsakykite Dabar.
Užsakykite tik per
INTERTRADE EXPRESS CORP.
125 East 23rd Street
Penktas aukštas
New York, N.Y. 10010
Tel.: 982-1530
LABAI SVARBU AUTOMOBILIAI
Pilnai garantuotas
greičiausias pristatymas
Pasirinkite iš šių naujų modelių
ZHIGULI VAZ 2101 US $3785.00
NAUJAUSIAS PAGERINTAS EXPORT MODEL ZHIGULI VAZ 2103 US $4335.50
ZHIGULI VAZ 2102 STATION WAGON US $4168.75
EXPORT MODEL MOSKVITCH 412 IE US $3835.00
MOSKVITCH 408 IE US $3526.75
MOSKVITCH 426 IE STATION WAGON US $4002.00
MOSKVITCH 427 IE STATION WAGON US $4293.75
NAUJAS PAGERINTAS ZAPOROZHETS ZAZ 968 AE US $2751.00
REIKALAUKIT SPECIALIŲ BIULETENIŲ SU AUTOMOBILIŲ PAVEIKSLAIS, APARTMENTAIS, NAUDOTAIS RŪBAIS SVEČIAMS IŠ USSR.
REIKALAUKITE MŪSŲ SPECIALAUS BIULETENIO.
MES TURIM 26 METŲ PATYRIMĄ ŠIAME BIZNYJE IR TAIP PAT TURIM TŪKSTANČIUS PATENKINTŲ KLIENTŲ.

REDAGUOJA ST. SEMENIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629, TELEF. 925-5938

VARDAN LIETUVOS MEILĖS

Dvi Kanados lietuvaitės "pabėgo" į Chicagą

Dvi Kanados lietuvaitės "pabėgo" iš namų. Ir tai ne dėl išdykumo, o atvažiavo į Chicagą, kad galėtų sustiprinti lietuvių kalbos ir literatūros žinojimą. Abidvi iš Hamiltono, prel. J. Tadarausko parapietės: Dalia Pajarskaitė, 17 m. ir Dana Lukavičiūtė, 18 m. Dana jau baigė katedros mergaičių aukšt. mokyklą ir nuo rudens studijuos MacMaster universitete, o Dalia toj pačioj Katedros mokykloj rudenį eis 12 tų metų kursą. Abidvi ateitininkės, o taip pat mergaičių Aido choro narės.

Jos jau iš anksčiau ėjo neakivaizdinio Pedagoginio lituanistikos instituto bendrinį kursą.

— *Kodėl nusprendėte atvažiuot į Chicagą?* — paklausiau jas bute Igno Serapino, neakivaizdinio kurso direktoriaus, kurio šeimoje jos prisiglaudusios.

— Norėjome sėkmingiau kursą išeiti. Namuose daug visokių užsiėmimų, pertraukų, o čia galėsime daugiau susikoncentruoti.

— *Ir tam nepagailėjot vasaros atostogų?*

— O ne! Mes išvykome, vos pasibaigus mūsų mokyklos mokslo metams. Tai atostogų dar nei nebuvo. Tik mokslo tęsinys, čia atvažiavus.

— *Kokius dalykus čia studijuojate?*

— Lietuvių kalbą ir literatūrą *bei lietuvių tautos istoriją.*

— *Iš kur pas jus toks entuziazmas lituanistinėm studijom?*

— Mums lituanistinėje mokykloje paaiškino apie Pedagoginį lituanistikos institutą. Susidomėjome pačios. Nei tėvai, nei niekas kitas mūsų nevarė ir ypatingai neskatino. Kaip lietuvaitės, jaučiamės, kad mūsų tautos kultūroje reikia daugiau nusivokti. Jau mes pradėjome dėstyti Vysk. Valančiaus šeštadieninėje mokykloje. Reikia mums daugiau žinių, tą darbą atliekant, o kur jų kitur daug kur gausi, tai ir atvykome užbaigti kursą.

— *Kaip dabar čia gyvendamos dieną sutvarkote?*

— Turime dvi sesijas: studijuojame iš ryto iki pietų, padarom valandą pertraukos, ir tęsiame darbą kokią trejetą valandų popiet.

— *Kiek ilgai Chicagoje išbūsite?*

— Gal apie porą savaičių, gana įtemptai dirbant. Tik vakarais atsikvepiame. Turime daug giminių Chicagoje, svečiuojamės pas juos, o vakare grįžtame pas p. Serapinus nakvynėn.

— *Taip dirbdamos, neturėsite daug progos pasiblaškyti po Chicagos įdomybes?*

— Mes jau esame buvusios Chicagoje daug kartų ir dar atvažiuosime.

— *Jūs gimusios ir augusios Kanadoje, o gerai kalbate lietuviškai ir domitės lituanistinėmis studijomis. Kur čia paslaptis?*

— Tai daugiausia tėvų nuopelnas. Kai mes buvome mažos, namuose kalbėjome tik lietuviškai, ir dabar su tėvais kalbame tik lietuviškai. Angliškai išmokome tik mokyklose.

— *Ar nebuvo sunku be anglų kalbos nuėjus į mokyklą?*

— Mažam lengva kalbą išmokti. Mūsų pradžios mokyklose buvo daug italų, jugoslavų, lenkų. Visiems buvo vienodas sunkumas ir visi išmokome.

— *Jūs priklausote ateitininkams. Kokie čia įspūdžiai?*

— Čia vėl tėvų nuopelnas. Kai buvome mažytės, tėvai vežė į susirinkimus. Visi mūsų draugai ateitininkai, pasilikome prie tų draugų. Kiekvienas bandome įnešt ką galime ir turime malonumo priklausyt rimtai organizacijai.

— *Su Aido choru gerokai pavažinėjote...*

— Buvome Anglijoje, Vokietijoje ir Italijoje. Kelionės buvo ypač malonios. Sutikti lietuviai klausė: "Ar jūs tik dainuojat lietuviškai ar ir kalbat". Nemažai stebėjosi, kad mes, gimusios Kanadoje, laisvai galime lietuviškai kalbėti.

— *Ar turėjote progos Chicagoje su jaunimu susitikti?*

— Tik su giminėm ir artimais pažįstamais, šiaip — daugelis mūsų pažįstamų išvažiavę į stovyklas.

Pedagoginio lit. instituto ne akivaizdinio skyr. dir. Ig. Serapinas džiaugiasi, kad šios kolegės darbščios, tykios, drausmingos, tvarkingos. Pačios domisi lituanistiniais dalykais.

— Iš savo pedagoginio darbo patyriau, kad pavyzdingų šeimų moksleiviai ir studentai yra patys pavyzdingi. Jie iš šeimos atsinešia lietuvybės meilę ir krikščionybės principus. Belieka tik pritaikyti gyvenime, — kalbėjo Ign. Serapinas.

Porai savaičių pas p. Serapinus įsikūrė lyg lituanistikos studenčių bendrabutis, kurio vedėja — šeimininkė Teodora Serapinienė parodo motinišką globą toms mieloms kultūrinėms "pabėgėlėms" iš Kanados.

JUOZAS PRUNSKIS

DVI IŠSKIRTINŲ GABUMŲ SEPTYNIOLIKMETĖS

Virga Irlikytė

Išeivijoje kartas nuo karto iš priaugančios kartos iškyla naujos išskirtinių gabumų jaunosios jėgos. Štai, šiais metais Kalifornijoje, vos pradėjusi lankyti Loyolos - Marymount universitetą, tik per pusę metų jau spėjo nustebinti savo gabumais ir studentus ir profesorius Virga (Virginija) Irlikytė, visų lietuvių vadinama Virgutė. Ji varžybose yra laimėjusi 2 mokslo stipendijas: valstybinę ir Loyolos universiteto. Per pusmetį ji surinko visų metų užskaitas. Studentai ją net pradėjo vadinti "Einšteino kūdikiu". Ji yra pati jauniausia iš studijuojančių prekybos administraciją. Be to, ji dar studijuoja Cerritos kolegijoje krautuvių prekybos vadovavimą, ji vakarais dirba Alfa - Beta "supermarkete" kaip kasininkė. Ten ji su savo gabumais irgi spėjo pasireikšti, nes, vos pradėjusi dirbti, už poros mėnesių ji išlaikė valstybinius egzaminus ir pasidarė kvalifikuota kasininke (pati jauniausia visoje Kalifornijoje). Virgutei dienos labai trumpos: iš vienos mokslo įstaigos — į kitą, o vakarais pakniopstomis į darbą taip, kad organizaciniam lietuviškam darbui laiko ir nelieka. Ji tikisi, kad per porą metų baigsianti universitetą, o tada ir vėl grįš į lietuviškąją veiklą, kurioje ji aktyviai reiškėsi anksčiau, kai buvo pradžios mokykloje ir gimnazijoje.

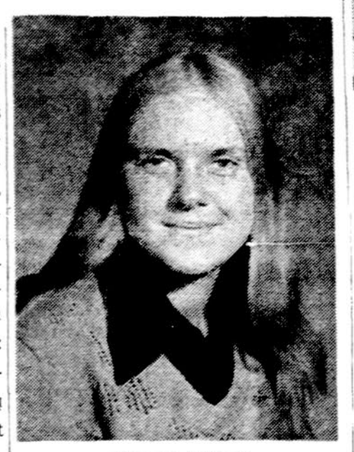
Virgutė Irlikytė

Tada Virgutės buvo pilna visur: tautinių šokių ansamblyje, parapijos chore ir skautiškoje veikloje.

Virgutė yra Valerijos ir Valentino Irlikių duktė. Ji baigusi Šv. Kazimiero lietuviškąją parapijos pradžios mokyklą, be to šeštadieninę lituanistinę mokyklą ir Immaculate Heart gimnaziją. Gabumus, neišsenkamą energiją ir visuomeniškumą paveldėjo iš savo mamytės. Tikėkimės, kad ji ir tolimesniame savo gyvenime nenutruks nuo lietuviškojo kamieno ir nenueis su amerikoniška srove.

Anita Pakalniškytė

Netolimoje praeityje, birželio 22 d. Los Angeles lietuvių Šv. Kazimiero parapijos Lietuvių dienos koncerte pagrindine soliste buvo Anita Pakalniškytė.

Apie šią septyniolikmetę dainininkę yra būtinas reikalas pasidalinti mintimis su skaitytojais, nes tai ypatinga ir, gal būt, netolimos ateities būsimoji garsi

Anita Pakalniškytė

dainininkė. Lietuvių gyvenime tai unikumas, kad tokia jauna būtų taip gerai išlavinusi savo balsą. Jeigu per šiuos kelerius brendimo metus jos balsas nebus pertemptas, tai Anita bus pirmarūšė dainininkė.

Jos balsas labai plačios apimties. Gražus tembras, švelnus, šiltas, malonus ir gaivinantis. Jis lieka gražus aukštuose ir žemuose registruose. Visi perėjimai iš aukštų į žemas gaidas ir iš žemų į aukštas atliekami žavingai. Kelia rūpesčio, jog kartais balsas lyg ir bando drebėti.

Reikia tikėtis, kad bręsdama dainininkė dar daugiau įdės nuoširdumo jausmų ir širdies meilės į kiekvienos atliekamos dainos žodžius taip, kad, tai dainuojant apie paliktosios Tėvynės Nemunėlį, bus ne vieno klausytojo slaptai šluostomos ašaros, ir salėje girdėsis musės lėkimas, net ir tada, kai salė bus pilnutėlė.

Pasaulyje buvo tik viena žinoma dainininkė prancūzė, kuri, kai dainavo sielvartingas dainas, tai žmonės verkė, o kai dainavo linksmas — žmonės džiūgavo. Daina yra širdies kalba, bet dainininkai tai užmiršta ir žiūri tik gaidų.

Su didele širdgėla reikia atvirai pasakyti, kad Anitos lietuvių kalba, nors ir gimtoji, bet labai priekaištinga, tarimas T, D ir K net ir dainoje girdimas ne lietuviškas, bet angliškas. Yra būtinas reikalas visa tai ištaisyti. Mokymasis tarti teisingai negali jokiu būdu pakenkti balsui, kas gi būtų su tų dainininkų balsu, kurie dainuoja net 5 kalbomis ir visose dainose visų kalbų tartis be priekaištų!

Gal dėl tos baimės, kad bus neteisingai ištarta, lietuviškai lainuojant, Anitos žodžiai tariami neryškiai ir klausytojų nesuprantami, į visa tai reikėtų atkreipti dėmesį ir ryškiau tarti visus žodžius. Tačiau jos balsas žavus ir teikia daug vilčių.

Aja.

Magdalena Galdikienė, angliškosios ir lietuviškosios Adomo Galdiko monografijų leidėja. Nuotr. V. Maželio

Dvi Kanados lietuvaitės studijuoja lituanistiką Chicagoje. Iš kairės į dešinę: Dana Lukavičiūtė, Pedagoginio lituanistikos instituto dėstytojas Ignas Serapinas ir Dalia Pajarskaitė. Nuotr. V. Noreikos

Moterys purkštauja Australijoje

Iš Sidnejaus, Australijos, ateinančiomis žiniomis, pietų Australijos premjeras nutarė adresuoti moteris Miss ar Mrs. oficialioje korespondencijoje toms moterims, kurios griežtai pasisakė prieš Ms. adresavimą. Jis priėjo to nutarimo po moterų nusiskundimų audros prieš Ms titulą.

Ministeris Don Dunstan pasakė, kad Ms. buvo pradėta vartoti, pamėgdžiojant JAV-es, iš kur tas titulas kilo, kovingosiom moterim reikalaujant nevadinti jų pagal vedybinį stovį. Premjeras pasakė, kad Ms. bus vartojama ir toliau, nebent moteris pareikš norą būti adresuojama tradiciniu stiliumi.

Dunstano nutarimas, kad Ms. bus vartojama visuose oficialiuose susirašinėjimuose, sukėlė nusiskundimus laikraščiuose ir radijo stotyse.

Kai kurios nepatenkintos moterys buvo paties premjero tarnautojos, kurios teigė, kad jos yra apšaukiamos nekenčiančios vyrų, mylinčios moteris ir fanatikėmis išvadintos. Besiskundžiančios grasino sugrąžinti neatidarytus laiškus, adresuotus Ms.

KŪNO DINAMIKA

Norintiems išsaugoti sveikatą, labai verta susipažinti su leidiniu "The Joy of Physical Freedom". Tai Chicagos leidyklos — Henry Regnery Co — leidinys. (183 psl., 6.95 dol). Knygos autorė Gertrude Enelow Chicagoje turi vadinamą Body Dynamics mokyklą, dažnai rodosi televizijoje ir kalba per radiją, rašo žurnaluose, yra paskaitininkė ir patarėja.

Pagrindinis šios knygos turinys — supažindinimas su nauja mankštos sistema. Nereikia čia nei kokių ypatingų įrankių, nei ypatingos vietos. Galima kambary.

PREVENTYVINĖS MEDICINOS VEIKALAS

Ilgėjant žmonių amžiui, svarbu panaudoti visus būdus, kad nelaimingiems žmogus paliegėliu ir našta kitiems. Čia neblogai pasitarnauja dr. D. R. Germann naujas veikalas "Too Young To Die" (išleido Farnsworth Publishing Co. New Yorke, 364 psl.). Jeigu autoriaus keliamos mintys dėl gimimų kontrolės ir nėra priimtinos, tačiau tai tik maža šio veikalo dalis, o visa knyga paskirta praktiškiems aptarimams, kokių reikia laikytis taisyklių, siekiant išsaugoti sveikatą. Autorius šiame veikale panaudoja naują metodą, svarstydamas higienos ir apskritai preventyvinės medicinos dėsnius atskiriems žmogaus gyvenimo laikotarpiams: kaip laikytis laukiant kūdikio, kaip naujagimį globoti per pirmas 28 dienas, kaip prižiūrėti nuo vieno mėnesio iki metų amžiaus, kaip globoti vaikus nuo 1 iki 4 metų, nuo 5 iki 14, kokių dėsnių laikytis turint 15-24 metus, 25 - 34 m., 35 - 44 m., esant tarp 45 - 54 m. bei tarp 55 ir 64 m., pagaliau tarp 65 ir 74 bei tarp 75 ir 84 m.

Dr. Germann nagrinėja kiekvienam minėtų laikotarpių būdingus pavojus: širdies ligas, arterijų sklerozę, širdies atakas, apopleksiją, vėžį, nelaimingus atsitikimus, emfizemą ir daugelį kitų, vis taip imdamas iš praktiškos pusės ir pabrėždamas, kad vengiant rūkymo, gėrimo, laikantis kitų medicinos reikalavimų būtų galima kasmet išgelbėti daug gyvybių.

Marija Danutė Eivaitė gavo magistro laipsnį iš germanistikos Illinois universitete Chicagoje birželio 15 d. Marija yra labai kukli, nemėgstanti "reklamų" mergaitė, kartu labai susipratusi, puiki lietuvaitė. Ji baigė Marijos Aukšt. mokyklą, Chicagos Aukšt. lit. mokyklą ir Pedagoginį lit. institutą.

Marija yra veikli lietuviškoje dirvoje: ateitininkė — šatrijietė, o taipgi "Laiškai Lietuviams" ir "Ateities" redakcijos narė.

Gabiai valdydama plunksną, ji dažnai pristato dailiuoju žodžiu naujai išleidžiamas knygas: dramą, poeziją bei prozą. Pamėgusi ir pati rašyti, už savo įdomius ir gyvai parašytus straipsnius yra gavusi net keletą premijų.

Marija taip pat mėgsta lietuvių tautinius šokius ir net yra baigusi taut. šokių mokytojų kursus.

Nuo rudens žada išvažiuoti mokytojauti į Austriją. S. L.

Primena reikalą saugotis gyvulinių riebalų. Cituoja faktą apie tyrimus Suomijoje, kur gydytojai, pasinaudodami tuo, kad psichinių ligų ligoninėse pacientai pasilieka ilgesnį laiką, vienoje tokioje ligoninėje davė cholesterolį mažinantį maistą (vengiant gyvulinių riebalų), o kitoje — įprastą maistą, vėliau abiejose ligoninėse vėl sukeitė maitinimą. Po 12 metų tyrimų su 29,217 ligonių buvo nustatyta, kad laikantis reikiamos dietos (vengiant cholesterolį didinančių valgių) mirtingumas nuo širdies ligų sumažėjo perpus. Pataria mažiau naudoti druskos. Gyvulinių riebalų vartojimą pataria mažinti jau nuo pirmų kūdikio metų. Informuoja apie tyrimus, parodžiusius, kaip rūkymas gausiai padaugina susirgimus ir mirtis plaučių vėžiu. Preventyvinės medicinos atžvilgiu veikalas tikrai naudingas. **J. Pr.**

STUDIJA APIE ILGAMEČIUS

Harvardo univ. klinikinės medicinos profesorius ir Massachussetts gen. ligoninės mediciniškos tarnybos direktorius dr. Alexander Leaf atliko plačius tyrinėjimus ilgiausio amžiaus susilaukusių žmonių Kaukaze, Vakarų Pakistane, Ekvadore ir surinktus duomenis bei savo tyrimų išvadas paskelbė knygoje "Youth in Old Age" (išleido McGraw-Hill Book, Co., New Yorke, 1975 m., 232 psl., kaina 8 dol. 95 ct.). Mums, lietuviams, dar malonu rasti autoriaus padėką Sofijai Katiliūtei, kuri "parodė beribę kantrybę, pakartotinai perrašinėdama daugybę knygos skyrių juodraščių".

Veikalas įdomus, nes perduoda daug faktų iš kelių kontinentų, apklausinėjant daugiau kaip po 100 metų išgyvenusius žmones. Autorius pažymi, kad 115 metų gal sulaukia tik vienas iš 2.1 bilijono žmonių. Kai kurie šimtamečiai pažymėjo, kad jų ilgo gyvenimo paslaptis yra "kietas darbas ir negausus maitinimasis". Autorius aprašo, kiek jam teko nugalėti biurokratinių sunkumų lankantis Sovietų Sąjungoje.

Darydamas išvadas, autorius primena, kad nereikia dauginti mėsos, nepamiršti fizinės mankštos. Jei kas turi retesnį pulsą, gali džiaugtis, nes tarp retesnių plakimų širdis daugiau pasilsi ir daugiau gauna maisto. Peržvelgia senėjimo įtaką į smegenis, į kitus organus, nagrinėja senėjimo psichologines permainas, informuoja apie amžiaus daromus pakitimus žmogaus kūne. Primena reikalą vengti gyvulinių riebalų, naudoti daugiau vaisių ir rupaus maisto, vengiant smulkiųjų baltųjų miltų, o naudoti daugiau pilnų grūdų miltus su selenomis. Pataria daugiau vaikščioti, bėgioti, plaukioti, pašliūžomis važinėti, irkluoti, dviračiu važinėti. Pagaliau pažymi, kad ilgai gyventi tik tada verta, kai turima prasmingą gyvenimą.

Knyga gausiai iliustruota su autoriumi keliavusio fotografo J. Launois nuotraukomis. **J. Pr.**